

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ulica Martiri della Libertà
(Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28.770
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Pošt. č. r.: Trst. 11/6464
Poštnina plačana v gotovini

NOVI LIST

Povečana izdaja 60 lir

N A R O Č N I N A:
četrletna lir 450 — polletna lir
850 — letna lir 1600 • Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir 2800
O g l a s i p o d o g o v o r u
Spedizione in abb. postale I. gr.

ŠT. 544

TRST, ČETRTEK 15. APRILA 1965, GORICA

LET. XIV.

KRASKI VODNJAK

F.to Magajna

Praznik duhovne prenovitve

Velika noč je praznik človekove duhovne prenovitve. Kolikokrat je bilo to že izrečeno in napisano, tolikokrat, da se nam to zdi samo še lepa fraza, ki pač spada v velikonočno ozračje. Toda kdor zavestno živi in kot kristjan sodoživlja letni cikel cerkvenih praznikov, mu to ne bi smela biti samo leporečna fraza, ampak samo po sebi razumljiva stvar. Duhovna osvežitev in prenovitev, bi morala biti kristjanu, ki noče notranje otopeti in zakrniti, nujna notranja potreba, izhajajoča iz njega samega, iz njegovega odnosa do življenja in duhovnega dogajanja, ne pa samo iz zunanjih opominov. Velika noč naj bi mu bila samo povod, da gre vase in se prerodi v duhu, ki ga je Jezus prinesel na svet.

V tem duhu naj bi kristjan vsaj za Veliko noč očistil iz sebe vse usedline grenkobe, razočaranj, pesimizma, brezbriznosti, trdosti in prezira do ljudi ter strahu, ki ga hromi v pravih odločitvah, katere mu narekuje vest. Predvsem pa naj bi očistil iz sebe vse zamere, ki so se oprijele njegove duše in bi se sicer s časom nabrale v trdo skorjo sovraštva, ki bi ne prepuščala več vanj žarkov resničnega veselja in duhovne vedrine. Ravno v tem je morda naša največja napaka, da te zamere, te zarodke sovraštva vse predolgo puščamo v svoji notranjosti in trpimo, da zastrupljajo našega duha in naše občutje ter nam ne dajo, da bi se resnično sprostili. Te skorje zamer so krive tudi nezaupanja, ki se tako pogosto pojavlja v naši skupnosti in hromi naše še tako dobro mišljene pobude.

Velika noč, praznik življenja nad smrtjo, praznik Božjega duha nad snovjo, naj nam bo dobrodošla priložnost, da premagamo zlo v sebi ter se odpremo veselju in novemu življenju.

To naj ne velja samo za posameznika, samo za tebe in mene, ampak tudi za vse nas kot manjšinsko skupnost in slovensko občestvo, tako da bo zares nastal med nami duh novih, bolj iskrenih in boljših odnosov ter povezave v prizadevanju za vse naše resnične velike narodne cilje in ideale.

Ta duh notranje obnove pa naj bi zavladal tudi v odnosih med narodi in jim zagotovil medsebojno prijateljstvo, vzajemnost v dobrem in slabem in predvsem dobrino, ki nam je zdaj najbolj potrebna — mir.

„NOVI LIST“

*želi vesele velikonočne praznike naročnikom,
braucem, sodelavcem,
prijateljem in usem Slovencem*

RADIO TRST A

- NEDELJA, 18. aprila, ob: 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu, 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu, 11.00 Cvetice v slovenski pesmi, 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zvonovi se vračajo«, mladinska radijska igra, napisala Mara Katan, 12.00 Nabožne pesmi, 12.15 Večera in nas čas, 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi, Urednika Mitja Volčič in Dušan Cerne, 14.30 Sedem dni v svetu, 15.00 Pojeta: Petula Clark in Nico Fidenco, 15.30 »Ograd«. Dramatizirana zgodba, po povesti Janeza J. na, napisal Jozko Lukes. Igra RO., rež. J. Jože Peterlin, 18.00 »Velika noč v besedi, melodiji in poeziji«, pripravil Jože Peterlin, 19.30 Igra orkester »Miramar«, vodita Drago Zerjal in Mario Bogatec, 20.30 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico aprila«, 22.10 Programška glasba, Ferde Grofe: Grand Canyon suite.
- PONEDELJEK, 19. aprila, ob: 9.30 »Velikonočni ponedeljek v Landarski jami«, napisal Rado Bednarik, 9.45 »Vstajenje« v slovenski pesmi, 11.15 »Carobni studenec«, pravljica, napisal Edvard Martiniuzzi, Delo je bilo pripravljeno na lanskem natečaju RAI-a Italijanske Radiotelevizije za izvirna slovenska radijska dramska dela, 12.15 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico aprila«, 15.00 Igra orkester, ki ga vodi Aleksander Vodopivec, Prelovec: Jaz bi rad rudečih rož. Ljudska: Zamjera; Sonc: Na srčku bolan; Ljudska: Sovdaška; Venturini: Nocoj pa oh nocoj; Ljudska: Za lovo; Volarič: Razstaneč; Ljudska: Keva udovčevas Vodopivec: O večerni uri; 16.00 »Ubogo, moje pametno dete«, veseloigra v treh dejanjih, napisal Zak Konfino, prevedla Jelja Rehar, Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira M. Sancin, 19.15 Plošče za vas: 27. quiz oddaja, 21.00 Nikolaj Rimsky-Korsakov: »Zlati petelin«, opera v treh dejanjih.
- TOREK, 20. aprila, ob: 11.45 Florentinski motivi, 12.15 Pomenek s poslušavkami, 17.20 Italijanščina po radiu, 19.15 Dante Alighieri: »Rime«, pripravil Boris Tomažič, 20.35 Kulturni odmevi. Dejstva in ljudje v deželi, 22.00 Slovenske novele 20. stoletja: Pavel Perko: »Odamova hči«, 22.55 Komorna glasba v začetku dvajsetega stoletja.
- SREDA, 21. aprila, ob: 11.35 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol), 12.15 V Trstu pred sto leti, 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajancev, 17.25 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol), 18.30 Iz programske glasbe, 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar, 21.00 Simfonični koncert orkestra gledališča Verdi.
- CETRTEK, 22. aprila, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi, 12.15 Okno v svet, 17.20 Italijanščina po radiu, 17.35 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim, 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin, 19.15 Vinko Beličič: »Prešernove Poezije«, 21.00 »Izbiranje žrtev«, radijska drama, napisal Rolf Schroers, prevedel Ivan Savli, Igra RO, režira Jože Peterlin, 22.30 Avtorji Furlanije - Julijske krajine, Mario Zafred: Koncert
- PETEK, 23. aprila, ob: 11.35 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol), 12.15 Pomenek s poslušavkami, 17.25 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol), 18.30 Slovenski solisti: pianistka Dubravka Tomsič, 19.15 Italija in južni Slovani v letih 1848-1918, 20.35 Gospodarstvo in delo, 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30) Obletnica meseca: Rado Bednarik: »Ob dvajsetletnici smrti predsednika Roosevelta«.
- SOBOTA, 24. aprila, ob: 12.15 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi, 15.00 »Volan«, Oddaja za avtomobiliste, 17.00 Pevski zbori Furlanije - Julijske krajine, 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o vesoljnem cerkvenem zboru, 17.30 Pisani balončki, Radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti, 19.15 Družinski obzornik, 20.35 Teden v Italiji, 20.45 Vokalni ansambel, vodi Humbert Mamolo, 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič, 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 18. aprila, *nedelja*: Velika noč, Konrad
- 19. aprila, *ponedeljek*: Vel. poned., Ema
- 20. aprila, *torek*: Božidar, Teodor
- 21. aprila, *sreda*: Simeon, Bruno
- 22. aprila, *četrtrek*: Leonida, Levko
- 23. aprila, *petek*: Vojko, Adalbert
- 24. aprila, *sobota*: Jurij, Igor

KRI V VIETNAMU JE POCENI

Medtem ko je predsednik Johnson prejšnji teden privolil v to, da se začnejo Združene države brez postavljanja pogojev pogajati za mir v Indokini, in je zato naletel na njegov predlog na širok in pozitiven odmev v svetu (pozdravil ga je tudi tajnik Združenih narodov U Thant), pa na nasprotni strani še vedno stavijo za pogoj, da morajo Združene države prej umakniti vse svoje čete iz Južnega Vietnama. Odpovedati bi morale tudi svoje zavezništvo z Južnim Vietnamom. Ker je jasno, da tega Združene države ne bodo storile, si še vedno ni mogoče misliti, kako bi bilo možno obnoviti mir v Vietnamu.

Vse kaže, da komunistična stran, zlasti seveda vodstvo južnovietnamske Osvobodilne fronte in Kitajska, upa, da bo svetovno javno mnenje prisililo Američane, da se bodo umaknili iz Južnega Vietnama; zanaša se zlasti na pritisk afriško-azijskega bloka držav. To pa bi pomeni o seveda zmago za gverilce in tiste, ki stojijo za njimi. Spričo njihovega zmagoslavja bi bi'lo seveda malo verjetno, da bi hoteli karkoli popustiti od svojih zahtev, in Združenim državam bi ne preostalo drugo, kakor vdati se v to, da postane ves Vietnam komunističen oziroma da pade pod oblast Pekinga, ali pa ponovno poseči vmes, kar bi bilo potem še mnogo težje.

Zdi se celo, da so Američani že skoro obupali nad možnostjo pogajanj. Predsednik Johnson je sklenil poslati svojega svetovavca glede Vietnama, bivšega veleposlanika v Saigonu, Henryja Cabot Lodgeja še ta teden na potovanje, na katerem bo obiskal Avstralijo, Novo Zelandijo, Filipine, Formozo, Japonsko in Korejo, da bi se posvetoval z njihovimi vladami glede Vietnama. Značilno je, da gre razen Japonske samo za države, s katerimi so Američani vojaško povezani. Ne bo pa potova v nevtralne države. To pomeni, da se nagibajo k mnenju, da bo treba vojno v Vietnamu nadaljevati.

Nenni pri papežu

Papež Pavel VI. je v ponedeljek zvečer sprejel voditelja italijanske socialistične stranke Pietra Nennija. Pogovor med njima je trajal približno eno uro. O čem sta se razgovarjala, ni točno znano, vsaj Vatikan ni o tem ničesar objavil.

Iz socialističnih krogov pa se je zvedelo, da sta govorila sv. oče in Nenni o miru in svetovnem položaju. Pravijo, da sta se razgovarjala tudi o zadevah v zvezi s konkordatom. To se da sklepati tudi iz članka, ki ga je v torek objavilo glasilo socialistične stranke »Avanti«. V članku je bilo tudi poudarjeno, da je Nenni prvi italijanski socialist, ki je bil sprejet v Vatikanu.

»Vprašanje miru, njegove obrambe in organizacije združuje danes ljudi vseh ver in prepričanj,« je zapisal ob tej priložnosti omenjeni socialistični dnevnik. Omenjajoč Nennijev obisk pri papežu je naglasil, da je tudi to znamenje današnjega časa, znamenje ne zmede, pač pa omikanega sožitja, ki zavrača nestrpnost, fantizem in križarstvo ter omogoča dialog neglede na razlike v verskem in filozofskem mišljenju.

Uradno poročilo o sestanku med papežem in socialističnim voditeljem Nennijem je objavilo vatikansko glasilo »Osservatore Romano« v torek.

Vendar pa se tudi že rahlo kaže, da postaja Severni Vietnam mehkejši in da v komunističnem taboru ni prave enotnosti in odločenosti o tem, kaj storiti. Sovjetski zvezi vietnamska zadeva preveč ne diši, ker nima v njej prav nič pridobiti, pač pa lahko mnogo izgubi. V najboljšem primeru bi priše. združeni Vietnam pod vpliv njene nasprotnice Kitajske. Ta si noče preveč vezati rok v Vietnamu, ker se očitno boji odkrite vojne z Združenimi državami, v kateri bi se znašla sama, brez zaveznikov. Severni Vietnam pa se tudi boji tega, da bi postal kitajska kolonija, kot Tibet, in verjetno ne sili preveč, da bi mu prišli Kitajci na pomoč. Zanaša se le na uspeh Vietkonga v Južnem Vietnamu, upajoč, da bo ta — obenem s svetovnim javnim mnenjem — prisilil Američane ali k umiku ali k pogajanjem, ali pa bo vsaj tako razširil vojno, da se bodo Američani rajši začeli pogajati po pogojih Severnega Vietnama, kakor da bi še naprej nosili tako težo vojne. Zato se tudi pripravlja velika ofenziva Vietkonga.

Toda medtem ubogi vietnamski narod trpi vse strahote vojne in terorja in ne ve, kdaj se bo to trpljenje končalo, ter ne razume računov, ki zahtevajo toliko nedolžne krvi. Toda za hladne računarje v Indokini je kri najbolj poceni.

**„EARLY BIRD“
in telekomunikacije**

Umetni satelit »Early Bird«, ki so ga v začetku prejšnjega tedna izstrelili v krožnico z oporišča Cape Kennedy v Združenih državah, je v ponedeljek zvečer prvič stopil v funkcijo in povezal med seboj ameriška in evropska radijsko-televizijska omrežja. Vzpostavljen je bil namreč poskusni stik z nekaterimi angleškimi, francoskimi in nemškimi radijskimi postajami. Zaenkrat je šlo samo za preprosto oddajanje in sprejemanje stalnih znakov radijsko-televizijskih postaj, ki pa je dokazalo, da povezava odlično deluje in da bodo brez težav možne telekomunikacije, kakor si jih obetajo od tega umetnega satelita. Poskuse bodo nadaljevali do maja, ko je predvidena prava vključitev »Early Birda« v radijske in televizijske prenose med Združenimi državami in Evropo. »Early Bird« bo omogočil namreč tudi direktne televizijske prenose v obeh smereh.

Medtem ko imajo Sovjeti še nekaj prednosti pred Američani, kar zadeva tehniko vesoljskih poletov s kozmonavti, pa dokazujejo uspeli poskusi s točnim fotografiranjem Lunine površine in poskusi tipa »Early Bird« oziroma satelita, ki je omogočil televizijske prenose z olimpiade v Tokiu, da so Američani precej pred Sovjeti v precizni vesoljski tehniki v praktične in miroljubne namene. Preseneča, da Sovjeti doslej v tem pogledu niso s skoraj ničesar pokazali, niti iz propagandnih namenov.

Predsedniku republike Saragatu je umrla mati. Umrla je v neki kliniki v Turinu. Stara je bila 92 let.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Dialog z mladino

Zdi se mi primerno, da podam nekaj pojasnil k članku »Odkod neugodje pri naši mladini?«. Dobro se zavedam, da je bil sestavek, ki sem ga objavila v »Mladiki«, v marsičem pomanjkljiv in da sem se v več stvareh slabo izrazila, tako da je lahko kdo, ki je oddaljen od problematike nas mladih, marsikaj slabo razumel. Zato se v prvi vrsti zahvaljujem piscu članka in upam, da to ne bo ostal osamljen primer, ampak da odpira le vrsto tudi ostalih, a vendar objektivnih in konstruktivnih kritik k vsemu, kar bomo mi mladi naredili. Če nas namreč motijo zafrkacije in ironično-podcenjujoči nasmeški, katerih ne manjka, pogrešamo prave kritike, ki je vedno taka, da človeka vzpodbuja k delu. Vzrok, da med mladim rodom ni nobene resnično močne intelektualne osebnosti, ki bi se udeleževala na literarnem polju, je iskanje prav v pomanjkanju kritik. Kako naj se mlad človek trudi, če mu rečejo le to, da je njegovo prizadevanje hvalevredno, a mu nihče ne da nikakega napotka za naprej, kot bi kritik hotel reči: »No, že prav, da si nekaj napisal, toda sedaj, ko si povedal za svoje težave in nam pojasnil svoje stališče, lepo močiči oziroma beri svoje umotvore kar svoji izvoljenki!«

Nato bi rada piscu članka odgovorila na vprašanja, ki jih zastavlja v zvezi z mojim sestavkom, ne da bi pri tem imela namen, da sprožim kako polemiko ali kaj podobnega.

Kot dokumentacijo, da obstojajo gruče ljudi, ki nas ovirajo pri tem, da povemo, kaj mislimo, naj omenim le nekaj dejstev:

na slovenskih srednjih šolah v Trstu ne dovolijo kljub splošni želji dijakov in nekaterih profesorjev, da bi ustanovili šolske odbore;

dijakom, ki skušajo v Literarnih vajah objaviti svoje literarne prvence, večkrat črtajo praviti dele, ki so najbolj bistveni, in jih nadomestijo z opevanjem kraške pokrajine; večkrat dobi dijak v nalogi nižji red, kot bi ga sicer zaslužil, prav zato, ker pove to, kar misli, četudi bi to bilo v nasprotju s profesorjevim mnenjem;

nekoč mi je starejši človek, ki se je imel za vzgojitelja in prijatelja mladine, povedal v obraz, da ne misli debatirati z mlečnozobci, četudi je šlo za zadevo, ki se je dotikala samo mladih.

Ce tem dejstvom dodamo dijaško stavko, ki je vsekakor kot vsaka stavka znak upora in angažiranosti, in kritično gledanje mladine na svet odraslih, ni težko dokazati, da je očitno, da se bojimo lastnih idej, protesta, konfrontacije s stvarnostjo itd., morda ne povsem utemeljen.

Ko sem rekla, da odrasli odgovarjajo naši razumevanja žejni besedi z ostro kritiko in da nas označujejo za nesramne in nehvaležne, nisem pri tem mislila na časopise in druge razne ustanove (saj tam kritike ni, kot sem že prej povedala, ampak vlada popolno nezanimanje, če odštejemo nekaj omemb in pohval, ki ne prinašajo ne koristi ne škode, čeprav se piscu članka zdi, da je že to pretirana pozornost do nas mladih), ampak na privatno življenje in občevanje z odraslimi. Nobena skrivnost ni namreč, da še vedno obstajajo problemi, ki mladino tarejo, za katere se pa odraslim zdi, da mladina o njih sploh ne bi smela vedeti. Mogoče je zanimivo dejstvo, da ni pri debati, pri kateri je sodelovalo kakih štirideset mladih ljudi, nihče pozitivno odgovoril na vprašanje, če je popolnoma zadovoljen z odnosom do svojih staršev, oziroma če lahko z njimi načne kakršenkoli argument.

Ravno tako sem z besedami, da je še tako nedolžna zafrkacija odraslega človeka lahko pest blata, ki pomaže naš svetli ideal, hotela le opozoriti ljudi, ki nas odbijajo, naj nekoliko bolj pazijo in premislijo, preden se nam zasmeyejo v obraz. Pri tem sem mislila posebno tiste ljudi, ki se smejejo vsakemu nesebičnemu kulturnemu delovanju. In če je naš ideal ta, da nesebično posredujemo našim ljudem neko prireditve ali kar koli, nas gotovo nič bolj ne zadene kot besede: »Kakšen dobiček pa imaš pri tem? Sicer pa ti odpustimo, saj smo bili tudi mi mladi; ko boš odrasel, pa itak ne boš imel časa za take neumnosti.«

Poleg tega sta me v članku posebno zadeli dve trditvi. Pisec pravi, da je v mladini sami vzrok današnjega neugodja. Takoj nato pa govori o napačni vzgoji. Kdo je torej kriv: mladina sama ali tisti, ki jo vzgajajo?

Poleg tega preseneča zaganjanje proti nestranskim kulturnim krožkom. Nesložnost in strankarstvo pri Slovencih sta že prišla v pregovor. Z ustanavljanjem nestranskih krožkov se po vsej verjetnosti ne misli združevati ljudi brez prepri-

čanja, ampak le ljudi, ki imajo različna prepričanja, kar jih pa ne ovira pri tem, da bi nesebično delali za skupno korist. To potrjuje krožek v Nabrežini, ki je v dveh mesecih delovanja znatno poživil kulturno delovanje. Istočasno je v takih kožkih možnost debate in primerjave idej posameznikov. Nihče ne ovira članov ter krožkov, da ne bi delovali tudi v drugih, politično opredeljenih organizacijah, kar se v resnici dogaja.

Vsekakor je hvalevredno, če skuša kdo tako v borbi za naše pravice, kot v kulturnem delovanju pozabiti na strankarstvo, ki je našemu narodu povzročilo že toliko gorja. Nas Slovence na Tržaškem lahko družijo že to, da smo pripadniki istega naroda in da zavzemamo položaj manjšine. To je že angažiranost. Upamo, da nam starše generacije ne bodo zamerile, če se skušamo iz njihovih napak učiti in se jim izogniti.

Pisec sam trdi, da ima vzgoja namen, napraviti mladega človeka zrelega in kritičnega. Če pa sedaj skuša vsak vzgojitelj vsiliti mladini svoje ideje, pri katerih morda ne odloča le prepričanje, ampak tudi osebni interesi, potem je nu no, da se mladi znajdemo neuravnovešeni in negotovi, katerih smernic naj se oprijemo. Zato ni čudno, da mladina ne mara njihovih vzgojnih nasvetov, kajti od svojih prijateljev želi, da bi ji vsako stvar prikazali objektivno, ne pa z ozkega strankarskega vidika.

Končno bi pisca članka spomnila tudi na to, da sem mogoče jaz gledala na problem odnosa med mladimi in odraslimi nekoliko preveč enostransko, on pa je zavzel drugo stališče, kar je sicer razumljivo, toda zašel je v nasprotno skrajnost. Vse obsodbe, ki jih izreka proti nam mladim, kažejo na slabo poznanje mladine in mladinskih problemov. Ali ne bi bilo bolje, da bi si pisec dobro ogledal razmere in šele potem spregovoril in obsojal?

Ziva Gruden

Spoštovano uredništvo!

V zadnji številki »Novega lista« zavzema veliko prostora članek z naslovom »Odkod neugodje pri naši mladini?«. To je nekaj odgovor na sestavek »Nekaj o današnji mladini«, ki je bil objavljen v zadnji številki »Mladike«. Pisec, kateremu se ni zdelo primerno, da bi se podpisal s polnim imenom, ampak se je zadovoljil z začetnicama, ostro obsoja današnjo mladino. Očita ji, da je brez idealov ali da nima poguma, da bi jih pokazala javnosti. Iz sledečih odlomkov pa je razvidno, da pisec

nima jasnih pojmov, kaj je idealizem, kaj pa politika.

»Prav te drži nam poročajo z Opčin, iz Nabrežine in ne vem od kod še o ustanavljanju nekih »nepolitičnih« mladinskih kulturnih skupin, za cemer se skriva morda kak dober namen, gotovo pa strah pred idejami, pomanjkanje poguma do lastnega mnenja, do jasne izpovedi, in to v času, ko je vsepovsod slišati o aktivnem sodoživljanju mladine z odločilnim dogajanjem v svetu.«

K temu naj zaenkrat samo pripomnimo, da ni nujno, da so kulturne skupine tudi politične.

Primerjati skuša nato našo mladino z ameriškimi črnici, ki javno zahtevajo svoje pravice. Vendar njihovi ideali razlijejo k zedinjenju, k enakosti z belci, naše pa hoče pisec obrniti k razdvojevanju, kajti z razpravljanjem o politiki se dosežejo samo medsebojni prepri, ki škodijo slovenski manjšini. Nato nadaljuje: »Naši mladi ni postala ideal nepolitičnost, ki je k ničemur ne angažira in ne zahteva od nje nikakega poguma in nikakih obveznosti in žrtev.«

»Taka idejna nevtralnost, porojena iz komodnosti in bojazljivosti, je tista glavna ovira, ki ne da naši mladini, da bi si izoblikovala svoj nazor in se odločila za prave smernice...«

»Kako naj bo taka nepolitična generacija sposobna prevzeti vodstvo našega ljudstva, ko bo prišel čas za to?«

Končno opravičuje ta članek, češ da je to že prej hotel napisati in da je v Mladiki dobil povod za to.

Najprej naj obrazložimo, da je P.D. Igo Gruden slovensko kulturno društvo. Politična pripadnost članov in njihove ideje ne vpliva na delovanje društva, ki ima dolžnost širiti slovensko kulturo, česar se vsi člani dobro zavedajo. Naj povemo samo, da so bila pred leti v Nabrežina kar tri taka kulturno-politična društva. Posledica teh treh »idealističnih« društev je sedanje mrtvilo, ki ga skuša mladina »brez idealov in brez poguma« na lastno podlodo oživiti ne glede na prezir in odsotnost politikantov. K temu jo je napolnila samo ljubezen do materinega jezika. Njen trud je bil poplačan s hvaležnostjo zavednih Slovencev, ne pa s praznimi besedami strankarjev, ki se na žalost preveč brigajo za politično udeleževanje in premalo za narodnoobrambno delovanje. Sedaj pa naj sam pisec odloči, kaj je večji idealizem: oživljanje kulture na tem mejniku slovenske zemlje ali prazno politično čvekanje!

Zato odločno zanikamo trditve, ki jih je pisec postavil glede »generacije brez idealov« in »nepolitičnih mladinskih kulturnih skupin!«

Z odličnim spoštovanjem

Odbor P. D. Igo Gruden iz Nabrežine.

Za razčiščenje pojmov

Z veseljem objavljamo dopis, ki nam ga je poslalo prosvetno društvo iz Nabrežine, ker je to dokaz, da je članek, ki ga je napisal naš sodelavec, zadel v živo, oziroma na-

čel vprašanje, ki je zelo pereče in predvsem zelo važno. S tem je avtor omenjenega sestavka že dosegel svoj namen.

Ne moremo se seveda strinjati s celotno vsebino dopisa, zlasti ne s tistim delom, kjer pravi, da E. Z. (s tema začetnicama se podpisuje eden naših urednikov, ki je hkrati eden najbolj znanih kulturnih delavcev in ustvarjalcev v Trstu ter ga zato pozna vsak srednje izobražen tržaški Slovenec) »ostro obsoja današnjo mladino«. V vsem članku pri najboljši volji ne najdemo ene same besede obsodbe, temveč le kritiko (sicer ostro) nad zadržanjem in ravnanjem današnje slovenske mladine, kar nikakor še ne pomeni obsodbe.

Dopis odločno zagovarja »nepolitičnost« nabrežinskega prosvetnega društva, ki ima »dolžnost širiti slovensko kulturo«. Kot izhaja iz nadaljevanja dopisa, njegovi avtorji grobo zamenjujejo politiko s strankarstvom in to slednje celo s klikaštvom. Kdor pa danes odklanja politiko in politično udeleževanje, se prostovoljno odpoveduje pravici, da sam posredno ali neposredno soodloča o lastni usodi in o usodi svojega ljudstva. Povsod na svetu se velike in majhne odločitve, ki pa živo posegajo v življenje vsakega posameznika, sprejemajo na politični ravni in

(Nadaljevanje na 4. strani)

Motiv iz tržaškega Brega

Foto Magajna

S Tržaškega

PROGLAS SVETA SLOVENSKE SKUPNOSTI OB PROSLAVAH ODPORA

Svet Slovenske skupnosti v Trstu topla pozdravlja letošnje proslave ob dvajseti obletnici odpora. Pridružuje se številnim proslavitvenim pobudam in izreka svojo vzajemnost z njimi. Svet Slovenske skupnosti se globoko in spoštljivo klanja mrtvim in živim žrtvam naci-fašističnega preganjanja, bojevnikom za obstoj in pravice zatiranih in zasedenih narodov, zlasti Slovencev, kakor tudi vsem, ki so se v boju iskreno in nesebično žrtvovali za svobodo slovenske govornice, za svobodo prepričanja in mišljenja, vere in vesti, za zmago socialne pravičnosti, narodne enakopravnosti in miru.

Svet slovenske skupnosti opozarja, da se je odpor pričel med Slovenci takoj po nastopu fašizma, ki je vodil raznarodovalno politiko, zatl splošne politične svoboščine, še posebej pa prepovedal uporabo slovensščine, zatl slovenske šole, vsa slovenska prosvetna in druga društva ter gospodarske ustanove. Ves odpor proti nacifašizmu od prve ure pred štiridesetimi leti do viška pred dvajsetimi leti je dal vzvišene primere junaštva, nešteto znanih in neznanih žrtev za splošno politično in našo narodno svobodo.

Ko se letos slovesno spominjamo vseh teh bojevnikov in žrtev ter jim izrekamo neomejeno hvaležnost, poziva Svet Slovenske skupnosti vse Slovence in še posebno slovensko mladino k občečloveški mednarodni slogi, pa tudi k čuječnosti, požrtvovalnemu delu in borbenosti za svetle cilje odpora, to je za samobitnost, obstoj in svobodni demokratični razvoj slovenske manjšine v Italiji, za ideale svobode, demokracije ter vseh neuničljivih človeških vrednot, posebno tistih, ki so bistvena sestavina naše omike in so nas tisoč let ohranjale pri življenju.

Slava vsem bojevnikom odporniškega gibanja!

Nadaljujmo delo za zmago njihovih idealov!

Svet Slovenske skupnosti

Pomlad na Krasju

F. to Magajna

IZ DEŽELNE UPRAVE

V okviru deželne komisije za proračun se je ta teden zaključila razprava o letošnjem deželnem proračunu, ki izkazuje 29 milijard lir izdatkov in dohodkov. Dela komisije se je udeleževal tudi predstavnik Slov. skupnosti dr. Škerk, ki je vložil vrsto dopolnilnih predlogov in popravkov k zakonskemu osnutku deželne vlade. Najvažnejši je prav gotovo predlog, naj dežela nakaže do očno vsoto denarja za podporo slovenskim kulturnim, športnim in podobnim organizacijam. Deželni predsednik Berzanti je ta predlog sprejel kot priporočilo. Razprava o proračunu se bo začela konec tega meseca s programatskim govorom predsednika deželne vlade.

OB 20-LETNICI REZISTENCE

Nabrežinski občinski svet bo v nedeljo, 25. t. m., ob 10.30 na izredni slavnostni seji proslavil 20-letnico Rezistence. Poleg župana Legiše bosta kot slavnostna govornika nastopila predsednik deželne zbornice Furlanije-Julijske krajine dr. Rinaldini in pisatelj dr. Alojz Rebula. Svet bo na tej seji tudi sklenil poimenovati trg pred županstvom po padlih za svobodo. Ljudske in srednje šole v občini bodo pisale posebno nalogo o Rezistenci. Štiri najboljše naloge bodo nagrajene. Pobudo za ta natečaj je dala občina, ki je tudi nakazala 30 tisoč lir za nagrade.

Za razčiščenje pojmov

(Nadaljevanje s 3. strani)

nikjer drugje. Zato politika ni nekaj grdega in ostudnega, ni »čvekanje«, kot je rečeno v zgornjem dopisu. Očiten nesmisel je zato zagovarjati in se celo ponašati nad nepolitichnostjo določenega društva ali katerekoli organizirane skupine, ki ima določen cilj.

V državni in družbeni ureditvi, v kateri živimo, pa se politika konkretno odraža preko posameznih političnih strank, ki so instrumenti, s pomočjo katerih je vsakemu državljanu dana možnost, da posredno ali neposredno vpliva na javno upravo, to je na socialno, gospodarsko, kulturno, skratka družbeno življenje celotne skupnosti. Tudi stranke so torej nujno in neobhodno potrebne. Za obstoj resnične demokracije, to je vlade ljudstva, pa je nujno in neobhodno potrebnih več strank, kajti drugače imamo diktaturo, demokracija se spremeni v režim, ki je skoraj vedno totalitaren.

Glede tega vprašanja so celo komunisti »revidirali nekatere svoje koncepcije«, kot je napisala moskovska »Pravda« v svoji 35. letošnji številki. »Komunistične partije — pravi »Pravda« — so povzele nekatere načelne sklepe, važne za razumevanje problema enotnosti delavskega razreda. To so sklepi o *našačajoči raznolikosti oblik prehoda v socializem, o ohranitvi sistema več strank, o zagovitvi demokratične zakonitosti.*«

Nekaj popolnoma drugega pa sta strankarstvo in klikaštvo, ki sta nekakšen izrodek političnega pluralizma. Za strankarstvo so zlasti značilni fanatizem, zagrizenost, nestrp-

nost, oblastželjnost. Klikaštvo pa je prepričanje, da posamezne politične skupine in organizacije obstajajo ne zaradi svojega programa, temveč zaradi svojih voditeljev in so zato v njihovi funkciji.

Prav radi priznamo — in o tem je naš list že večkrat pisal — da so se pri nas grobo mešali pojmi glede političnega pluralizma, strankarstva in klikaštva ter da se je politika dejansko čestokrat sprevrгла v strankarstvo in klikaštvo. Prav zaradi tega je danes potrebno, da se zlasti mladina o teh važnih problemih natančno pouči, da bo lahko izoblikovala svoja prepričanja in nato živo posegla v življenjski boj.

Zelo hvalevredno je, da je nabrežinska mladina sklenila odpraviti dosedanje mrtvilo v svojem okraju in se odločila, da bo širila slovensko kulturo na »tistem mejniku slovenske zemlje«. Pri tem pa moramo pripomniti, da spadata v pojem kulture tudi in predvsem pravilno razumevanje in vrednotenje politike. Zato je E. Z. popolnoma upravičeno kritiziral »nepolitichnost« določenih mladinskih skupin, saj je to grob nesmisel. Neko društvo je lahko nestrankarsko, kar pomeni, da v njem lahko plodno sodelujejo člani različnih političnih prepričanj, ki se na primer sporazumejo, da bodo naštudirali in priredili dramski nastop, ne more pa biti nepolitichno. Če se je nabrežinska mladina odločila za oživitev kulturnega dela, je njena odločitev — ponavljamo — pohvale vredna. Zelo pa bi se motila, če bi mislila, da je s tem izčrpala vse svoje zmogljivosti.

S tem smo danes skušali osvetliti le določen aspekt mladinske problematike in zato se bo treba k stvari še povrniti. To je namreč pravica in dolžnost sleherne publitistike, ne pa vtikanje v notranje zadeve tega ali onega društva, kot zmotno zatrjuje gornji dopis.

D. L.

Beneška Slovenija

Cedad:

NENAVADNA RAZSTAVA

V Cedadu pripravlja odbor »Pro loco« neko posebno razstavo v okviru vinskega praznika. Razstava bo odprta od 29. maja do 6. junija v dvorani Leicht. Na ogled bodo vsakovrstni predmeti, katere zbirajo posamezniki, ki se z njimi bavijo za svoj »hobby« ali konjiček v prostih urah. Priglasilo se je že trideset oseb, ta z zbirko starega orožja, drugi z zbirko cigaretnih škatlic tretji nabira stare ure, nekateri vse mogoče pipe ali likalnice, oni zopet metulje in redke trave. Same vrste redkih predmetov zbrane po časovnem razvoju, ki bodo brez dvoma vzbujale vso radovednost in pozornost obiskovalcev. Podobne razstave menda še ni bilo daleč naokrog.

Špeter:

INDUSTRIJA TURIZMA

Gorske občine videmske pokrajine se štejejo po večini med gospodarsko zaostale kraje. Že več let se pa govori o možnosti, katera jim še preostaja, za gospodarski dvig. To je razvoj turizma spričo izrednih naravnih in zgodovinskih zanimivosti dežele. Zaradi tega so se zbrali prejšnji teden na našem županstvu zastopniki Turistične zveze nadiških dolin. Prisotni so bili tudi župani in tajnik občin Špeter, Podbonesca,

VOLITVE

Goriški prefekt je že izdal odlok, da bodo upravne volitve v nedeljo, 13. junija. Občinske volitve so razpisane v 22 občinah; vseh je v goriški pokrajini 25. Volitve v goriški pokrajinski svet pa bodo isti dan v vseh 35 volilnih okrožjih.

Zaradi volitev se bo predčasno zaključil tudi pouk na goriških šolah, in sicer 9. junija. Šolske prostore morajo namreč pripraviti za volišča. Izpiti na šolah se bodo začeli po končanih volitvah.

NOVA KMEČKA ZVEZA

V nedeljo so bili povabljeni slovenski goriški kmetovalci na ustanovni občni zbor Kmečke zveze. Pobudo zanjo je dala Slovenska kulturno gospodarska zveza iz Trsta. Zbor je odprl njen predsednik Boris Race. Poudaril je, da je SKGZ manjšinska in politična organizacija, toda ne politična stranka in da ustanavlja Kmečko zvezo kot strokovno organizacijo. Za njim je govoril dr. Sancin o pomenu nove zveze. Dr. Primožič pa je prebral pravilnik, ki dovoljuje, da so člani kmečke zveze tudi pravniki, geometri in agronomi, ki se bavijo s kmetijskimi vprašanji. S'edile so volitve v odbore, v katere so izvoljeni zastopniki goriških okoliških vasi.

CESTE

O cestah in največ o cestah se bere v dopisih iz Beneške Slovenije. Ta problem nas še vedno tare, čeprav je v tem oziru že marsikaj urejenega.

V naši občini je pa še dosti cest neurejenih ali jih pa sploh ni. Med te je spadala tudi pot Sovodnje - Jeronišče. Zdaj pa je tudi ta na vrsti. Iz Rima je sporočilo ministrstvo za delo, da je v'ada nakazala milijon 800 tisoč lir za delovišče na tej cesti. Novica je vso sosesko ze'o razveselila, ker je tudi upanje, da bo marsikateri domačin prišel do dela.

- Hanaljša dolina

Sovodenj, Slenarta, Strenj, Dreke, Grmeka in Praprotna. Speterski župan je razvil načrt za povzdigo turistične panoge. Navzoči so sprejeli načrt, da je predvsem potrebno privabiti tujce z živahno propagando; turistom je treba pripraviti prijazen sprejem z udobnimi gostišči, urejenimi cestami in ugodnimi cenami.

Pri tej točki je potrebno opozoriti tudi krajevne oblasti, da mora prenehati vsako nezaupljivo šikaniranje tujih gostov, kot se je že večkrat dogajalo.

V turističnem načrtu so tudi razne folklorne prireditve, razstave domačih pridelkov in izdelkov, ureditev smučarskih poljan na Matajurju in Landarske jame. Na koncu so zborovanci izvolili tudi nov odbor turistične zveze. Za predsednika so izbrali šempeterskega župana. V odboru sta tudi župana iz St. Lenarta in Praprotna.

FOJDA

Končno bodo prišli tudi prebivci oddelčne vasi Čenebole do zveze s svetom. Cesta ali pravzaprav pot je bila v občinskih rokah; menda je bila prav zato tudi bolj zanemarjena. Zdaj jo je pa prevzela v svojo oskrbo vojaška oblast. Obrambno ministrstvo jo je že začelo popravljati. Podjetje Protto iz Vidma širi cestišče in pripravlja trdno cestno plast. Menda bo tudi asfaltirana že do poletja.

ZUPAN BO OSTAL

V petek zvečer so razpravljali goriški mestni svetovavci o nezaupnici županu in mestnemu odboru, katero sta bila v sredo v'ožila dva svetovavca liberalne stranke. Nezadovoljstvo proti županu in odboru je zadalo med opozicionalnimi skupinami posebno po zadnjem obisku goriškega odposlanstva v Rimu v zvezi z zakonom 167. Županu so očitali, da je vodil razgovore na svojo roko. Polovica članov odposlanstva je pa morala čakati kar pred zaprtimi vrati ministra Guia.

Na seji je župan Gallarotti zavrnil predlog za nezaupnico kot neutemeljen in češ da jih narekujejo le volilni razlogi. Liberalc Majjo je odgovarjal, da je štiriletna uprava krščanskih demokratov privedla občino na rob gospodarskega poloma. Socialni demokrati so očitali, da išče večina svoje zaveznike enkrat na desnici, potem na levici. Enako nedoslednost je očital županu tudi komunist Battel'o in še da se ni odbor dovolj zanimal za reševanje aktualnih vprašanj. Govoril je tudi odvetnik Sfiligoj, ki je izjavil, da bo glasoval za nezaupnico, čeprav je izrazil mnenje, da ni vse tako slabo, kar je naredil sedanji občinski odbor.

Pri glasovanju je bila nezaupnica odbita samo z demokristjanskimi glasovi. Pa še ne z vsemi, ker se je Madriz dos'edno pridružil opoziciji. Župan in odbor bosta torej ostala na svojem mestu do bližnjih volitev. Pred njimi pa bodo volivci odločili, kdo bo prevzel občino v roke in, kar je še važnejše, katere politične skupine in kako sestavljene bodo sklenile zaveznitvo v občinskem svetu.

Tržič:

IZBOLJSANJE LADJEDELNICE

Nekaj upanja obstaja, da se bo položaj v tržiških ladjedelnicah v bližnji bodočnosti nekaj izboljšal. Na posredovanje goriškega prefekta, pokrajinskega predsednika in trgovinske zbornice je obljubilo ministrstvo za državne soudeležbe svojo pomoč.

Goriška prefektura je izdala poročilo, da bo v'ožila država deset milijard lir za izboljšanje in obnovo ladjedelniških naprav. Zgradili bodo nov dok z vsemi modernimi pripravami in povečali nekatere delavnice. Zmogljivost ladjedelnice se bo zelo povečala, stroški proizvodnje se pa bodo znižali.

Povečanje ladjedelnice bo dvignilo tudi celotno gospodarstvo goriške pokrajine na višjo raven. Ladjedelnica dobiva tudi nova naročila za vojno mornarico. V nedeljo so splovili vojno topničarko, na gredelj so pa postavili dve novi podmornici.

Doberdob:

BODOČNOST DOBERDOBA

Že letos ali najkasneje prihodnje leto bo padla od'očitev, ali bo naš Doberdob postal mednarodno znanstveno in gospodarsko središče; s tem vred morda tudi naselje, ki bo zdaleč prekašalo Gorico in Tržič. Evropsko središče za jedrska raziskovanja išče že več kot eno leto pripraven prostor za zgradnjo velikanskega protosinkrotona, stroja za proizvajanje jedrske energije v iznosu 300 gevov.

Prostor za to orjaško jedrsko centralo so

Iz Goriške

ponudile poleg Italije še Anglija, Francija, Avstrija, Belgija, Španija in Nemčija. Takšna centrala z vsemi stranskimi napravami pomeni velikanske dobičke tudi za deželjo, kjer bo delovala. V Italiji prihaja v poštev, zaradi potrebne geološke sestave tal, poleg Doberdobske planote še Apulija. Pred kratkim si je og'edal planoto prof. Amaldi, predsednik komisije za izbiro kraja, v spremstvu geologa Marussiga iz Trsta. Že prej so pa vrtnalne ekipe ugotavljale ustroj zemeljskih plasti in so prišle do pozitivnih zaključkov.

Profesor Amaldi je podal izjave, da tla okoli Doberdoba popolnoma ustrezajo zahtevam. V prvi vrsti zato, ker so asizmična, to se pravi, da ne obstaja nevarnost potresov. V drugi vrsti zato, ker je tukaj možna napeljava vode.

Naprave bodo stale eno milijardo in pol švicarskih frankov. Dela bodo trajala osem do devet let, kar pomeni, da bi prišlo do zaslužka na tisoče ljudi.

Peč - Rupa:

VOLITVE SE BLIŽAJO

Bližnje upravne volitve se tičejo tudi naše občine, vendar pa se ne opaža še pravo zanimanje, kdo naj bi kandidiral in kdo naj bi morda bil izvoljen. Taka apatija ni umestna, zlasti ko gre za upravne zadeve v občini, ki se tičejo vsakega posameznika.

Zdi se pa, da je pri mlajših nekaj več zavesti in zanimanja o javnih zadevah kot pri starejših. Nekateri starejši občinski možje menda ne nameravajo več biti v ospredju in se nameravajo umakniti. Pravi'no bi bilo, da bi naše vasi zastopali v občini mlajši možje, ki bi se znali postaviti za skupni blagor občine, pa tudi za posebne zadeve poedinih vasi, ker se ne more vse meriti z vatlom občinskega središča.

Pa še nekaj moramo poudariti v imenu velike večine naših vaščanov. Po vzgledu tržaških Slovencev že'ijo, da bi pri volitvah, posebno še za pokrajino, vsi Slovenci skupno nastopili in da bi ne oddajali glasov po navodilih kakih naših takozvanih voditeljev italijanskim strankam, češ da višje koristi tako zahtevajo. Vprašujemo se, če nam že ukazujejo, utapljati se v katerokoli italijansko stranko, čemu nam je potem potrebna borba za slovenske šole, za slovenske kulturne domove? Kar v italijanske dvorane in v italijanske šole pojdimo po tistih navodilih, in pravijo, da je pog'avitno biti v stranki, ne pa uganjati slovenstvo. Takim prišepetovalcem in njih kandidatom mi ne bomo dali glasov, pa naj se skrivajo pod krinko katerekoli zveze.

ZA UČITELJE

Goriško šolsko skrbništvo sporoča, da je objavljena ministrska odredba št. 1870/14 glede vlaganja prošni za provizorične namestitve in supvence na osnovnih šolah za leto 1965/66.

Odredba je na vpogled pri šolskem skrbništvu in obdajanih ravnateljstvih.

Rok za vlaganje prošenj poteče 10. maja.

O P O Z O R I L O !

BRAVCE IN NAROČNIKE OPOZARJAMO, DA ZARADI DANAŠNJE POVEČANE IZDAJE PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA NE IZIDE PRIHODNJI ČETRTEK, TEMVEČ 29. APRILA.

... Petelin na Kajfovem dvožu zapoj:

Stanko Vuk in Maks Jeza, doma z nasprotnih koncev Slovenije, prvi rojen na Primorskem, v tisti slovenski deželi, kjer je že čutili nadih Sredozemlja, drugi že v slovenskem panonskem svetu, sta imela enake ideale in podobno usodo. Oba sta spadala med tisto številno skupino mladih slovenskih intelektualcev, ki se je leta 1941 odločila za Rezistenco, iz moralnih in narodnih razlogov, brez ozira na politično-strankarsko strategijo, ker sta bila prepričana, da je to moralni imperativ tiste ure. In oba sta padla v boju proti zverinstvu nacizma, ki je ogrožal Evropo in njeno krščansko kulturo. Prvi je bil ubit s svojo ženo vred 10. marca 1944 v Trstu, Maks Jeza pa 11 dni pozneje, 21. marca, prvi dan pomladi, v boju z gestapovci pri Kranju.

Odločili smo se, da objavimo v tej velikonočni številki majhen izbor iz njihovih del, s čimer smo hoteli hkrati počastiti spomin vseh tistih njihovih mladih tovarišev iz vrst mlade slovenske katoliške inteligence, ki so, kakor ona dva, padli v boju proti organiziranemu zverinstvu, kot n. pr. Tone Cokan, Jan Plestenjak, Vinko Paderšič in drugi. Na žalost se n' še nihče našel, ki bi bil uredil in izdal vsaj kratko antologijo teh mladih, prerano pokosenih slovenskih katoliških pisateljev, pesnikov in esejistov iz vrst sodelovalcev revij »Dejanje« in »Dom in svet«.

Tu objavljene Vukove stvari so vzete iz knjige »Zemlja na zahodu«, ki sta jo uredila Milko Matičevič in Lino Legiša (izšla je l. 1959 pri založbi »Lipa« v Kopru). »Misli iz Bohinja« Maksa Jeza so vzete iz njegovih neobjavljenih zapiskov in pomenijo zanimiv kulturni dokument iz tistega časa, ki je še vedno aktualen. Prav tako še ni bila objavljena literarna reportaža »Veliki petek«, v kateri je opisal svoje doživljanje v ustaški ječi, kamor so ga vrgli z drugimi slovenskimi študenti prostovoljci vred na Veliki četrtek v aprilu 1941 v Zagrebu.

Legenda o Kriščevi martri

To staro legendo iz domačega območja sem slišal v adventu na kraškem ognjišču.

Na veliki petek, ko so zvezde zaplesale na sinjem nebu svoj okorni mrtvaški ples, so stali na gori pod križem Jožef Arimatejec, Nikodem, Marija Magdalena in druga Marija.

Jožef je prislonil lojtre na križ, se vzel po klinih in s kleščami izruval žeblja iz človekovega mesa.

Nikodem je podpiral mrtvo telo, da bi ne padlo.

Potem je Jožef Arimatejec stopil na tla, se sklonil in izruval še žeblja iz nog.

Iz nobene rane se ni poodila kri.

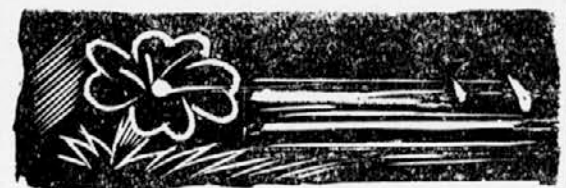
Magdalena je vzela drobno vrečo iz domačega platna in dala vanjo gobo, žeblje in klešče.

Nato sta Jožef in Nikodem zavila telo v mrtvaške prte in ga nesla, sključena v mrkem večeru, v nov grob.

Vse to se je zgodilo v bridki tišini, na trinajsto uro velikega petka.

Se čez čas, ko je Gospod že vstal od smrti, ko je že pil in jedel z učencema v krčmi na poti v Emavs in ko se je že poslovil od prijateljev in od te zemlje — je spomin na bičano Gospodovo telo, na njegove bridke rane, na smrtni krč, spremeljal in mučil Nikodema dan in noč, v spanju in v bedenju, dokler se ni odločil, da upodobi v mehkem lipovem lesu telo Sinu človekovega, ki ga je videl viseti na križu, v mrkem večeru velikega petka.

Tako je zamislil prvo martro božjo.

Časi so bili bridki. Krive priče so govorile čez kristjane, razbojniki so jih preganjali, skrivati so se morali po predmestjih in se obiskovati v pozni noči.

Nikodem se je pripravil k delu v kleti, ob svitu zakajene leščerbe.

Trske so letele po prostoru, dleto je prhalo, prsi so se krčile v smrtni grozi, rane na rokah in na nogah so se odpirale.

Upodabljal je vestno kost za kostjo, urez za urezom, rano za rano.

Delal je kot v mrzlici.

Telo se je osvobojevalo lipovega lesu, vstajalo, se k'čilo, mrko in grozno — vse tja do ramen.

Pri obrazu pa je Nikodem omagal. Večer je bil pozen, groza v rokah kot mravljinčica.

Prevelika je bila bolečina, ki jo je videl na človekovem obrazu na veliki petek, da bi jo mogel upodobiti.

Sedel je, da bi se odpočil, pa je zaspal. Takrat je nekdo potrkal, vrata so se odprla in leščerba je skoro ugasnila v vetru.

Skozi vrata pa je stopil večni romar, sam naš Gospod — Jezus Kristus.

Sedel je na čopo sredi kleti in njegov dobri obraz se je spremenil v bridko trpečo martro božjo.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Križev pot STANKO VUK

(Odl. mk!)

UVODNA

Pajdaši,
da bi na tem križevem poti
prišel sam Jezus Kristus nasproti.

Hiša modrosti prazna
stoji. Na trdem kolu pred njo
z žebli prebódeno, ranjeno
je Kristusovo telo.

O kristjan, ne pl'uni nikar!
Nocoj je žalostna vsaka stvar.

V samotni krčmi v predmestju
se, Judež, do smrti opij
rdečega vina, o rdečega,
kot je njegova sladka kri!

Petelin na Kajfovem dvoru
zapoj: kmalu bo konec noči.

PRVA POSTAJA

Pomislí, o grešnik, kako
ga je kaplar ko upornika gnal
med četo, da so ga bičali
in mu dali plašč krvav.

Svete krvi so iztekli trije bokali.
Volcje so jagnjetovo kri srebali.

DRUGA POSTAJA

Baraba, jo!, pomislí: Baraba
je bil oproščen. Zapustil je ozko
ječo in šel iskat vina
in lepote mladih žen. —

Da bi Upornik, odet v škrlat,
šel še nocoj mimo naših vrat.

TRETJA POSTAJA

Človeštvo, vsa groza ljubečih
stvari, pokveke, obešen'aki,
predmestja, zadušenci:
vse Ga strahotno teži.

Nocoj nas nihče ne bo iskal.
Večer je žalosten ko žival.

ČETRTE POSTAJA

Srečal je lastno mater:
ves v ranah, ves blede, ves krvav —
da bi tudi nas na robu močvirja
z laterno nekoč poiskal!
Nekdo za bori tih večer brede,
Jezus Kristus med bratovščino sede.

PETI STACJON

O romar, kaj si hranil
za njegovo sveto smrt? Posodo
z žolčem in žeblje
ali Veronikin prt?

SESTA POSTAJA

Zbudi se, romar, vsaj zdaj
ob uri dvanaajsti,

da vloviš na robec svoj
tri kaplje svete krvi!

Pa v vinogradu ne zaspimo,
ko pojde s svojimi jogri mimo.

DESETA POSTAJA

Za stražo so nesli v barilcu
premrzlega starega vina.
Božjemu Sinu so žejo tešili —
joj, s sokom iz rože — pelina!

Na bož'i barki se jambor tenek
krivi v večer, vetroven in grenek.

ENAJSTA POSTAJA

Grešnik, čuj, tudi ti
si za suktnjo brez šiva
vadjal, dva žeblja zabil.
Po srajci si še krvav.

Vrzimo mrežo v večer meglen.
Jezus Kristus je sladek plen.

DVANAJSTA POSTAJA

Jezus Kristus, ki si za nas
na križu pribit, ko na straži:
z lanterno svojih petih ran
nam skozi mrk večer pokaži.

TRINAJSTA POSTAJA

Ena skrinja, ena skrinja
se v večeru črni.
Ta skrinja je lepá
keri je črešnjeva.

V tej skrinji, v tej skrinji
ena goba leži,
so žebli in čermen
in se kis greni.

V večeru jo nosi
jogrov dvanaajst.
Marija jih poprosi.
Oná je trinajst.

STIRINAJSTA POSTAJA

O grešniki, romarji: čujte
bridko novico to: v soboto
v meglenču, ob uri trinajsti
so ga položili v temò.
Izpijmo do dna njegov bokal —
čez tri večere nas bo iskal!

S K L E P

Stopi, uporni Gost,
v stan naš tako preprost!

Žebljev, čermenov in kisa
ni več nocoj: Dver ti odpremo,
okna zastremo.
Prišel bo žegen tvoj.

Zegen nam zdravja da,
milost — svetost srca.

KMALU BO KONEC NOČI

(Nadaljevanje s 6. strani)

»Nikodem, ali spiš ali čuváš?« je vprašal.
»Jaz ne spim ne čuvám,« je odgovoril učenc.
»Ene bridke sanje sanjam.«
»Končaj svoje delo,« mu je naročil Gospod.
In Nikodem je vstal in v snu in v grozi izrezal
trpeči človekov obraz.

• •

Skrival je božjo martro v jami pod poleni in
črno prstjo. Zvezde so prihajale vsak večer nad
odprtino, severni veter je obiskoval bor pred
njo.

Toda stiska je postajala velika. Bratje levega
razbojnika so iskali v podzemljih Njegove tovari-
še, sramotili Njegove ostanke, pljuvali na njego-
vo ime.

Tedaj se je Nikodem odločil.

V pozni noči je vzel gospodov lik izpod prsti in
polen in ga nesel na morski breg.

Tam je že prejšnji večer pripravil čoln brez
jadra, brez krmila, brez vesel, brez moštva: vanj
je položil božjo martro in jo prepustil vetrovom.

• •

Trintrideset dni je bila božja barka na morju.
V jutro štiriintridesetega se je ustavila pred istr-
sko obalo. Zagledal jo je pastir, ki je pasel ovce
čisto ob bregu, skoro v močvirju. Začudil se je
čudovitemu tovoru tega čolna in tekel v Koper po-
vedat novico.

Škof je pripravil procesijo, da pojde z duhovni
in župljani po božjo martro, ki si je izvolila Koper
za pribežališče. Toda vest se je raznesla kot z
vetrom po Istri in naslednje jutro so se v močvirju
na obali pred čolnom znašli trije škofi s tremi pro-
cesijami: iz Kopra, Poreča in Pirana, in vsako me-
sto je hotelo božjo martro zase.

Pričele so leteti debele besede zaradi nekkih za-
ostalnih desetih, srboriti župljani so se spopadli,
klobuki z dolgimi fazanovimi peresi so padli v
palud, škofje so nagovarjali, polena in gorjače so
se lomile po hrbitih, bilo je veliko trušča in hru-
pa.

Nekateri so odnesli razbite glave.

Koprskemu škofu so pljunili trikrat v uho.

Borba je trajala do večera. Pod noč so prižgali
ognje in se utaborili v močvirju, pripravljali nove
gorjače in v megleno noč od predognja do pred-
ognja s kadečim se govnom psovka risali nasprotno
svetno in duhovno gosposko.

Zamolčko so peli tamburi.

Drugo jutro so se s soncem vzdignili vsi trije
tabori. (Ponoči so jih ojačili nekateri plačanci iz
sosednjih vasi.) Vzdignil se je prapor koprške fa-
re, v vetru je frfotalo bandero poreške, za bičev-
jem so razvijali piranski.

Udarili bi se in tekla bi kri vročekrvnih Istran-
ov, rigali bi osli v borbi in se lomile gorjače na
krepkih kmečkih krbtih, da se ni naenkrat vzdignil
srebrni otroški glas pastirja, ki je bil včeraj zju-
traj prvi zagledal martro božjo.

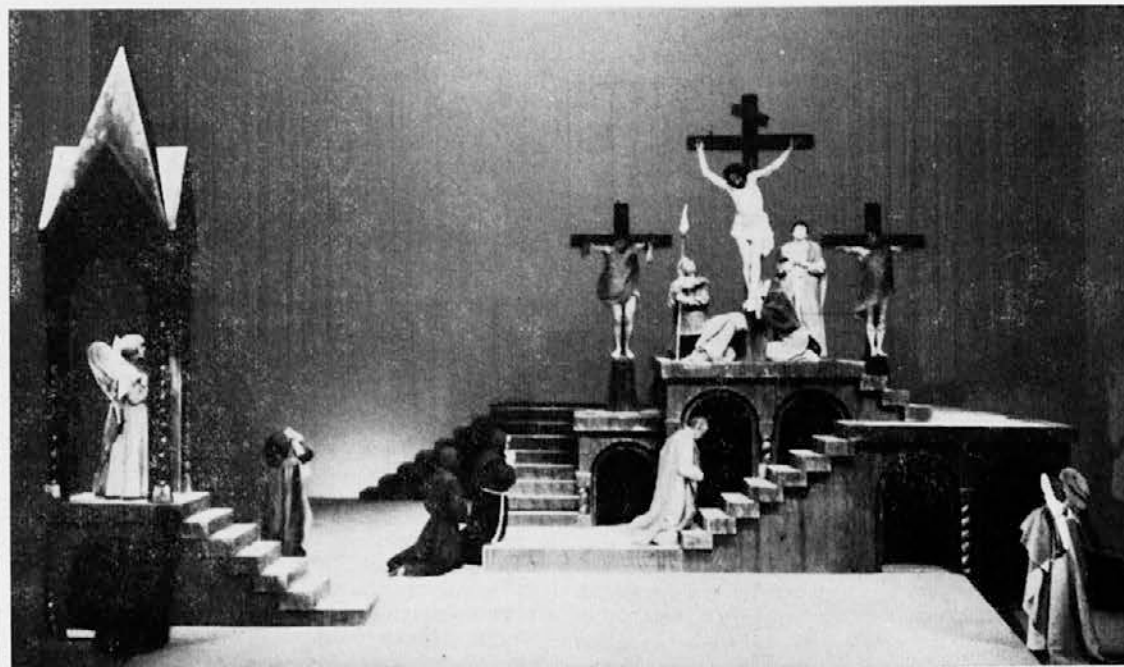
»Čoln in martra božja sta izginila,« je vpil ta
otroški glas iz ločja. In povsilo se jo koprsko
bandero, povili so poreški prapor in piranski je
padel z nosačem vred v palud.

• •

Tisti čas je šel čoln v jutranjem vetru ob obali
proti vzhodu.

Z vinogradi pokriti bregovi so se nizali skoro
do robov čolna, pred Devinom so se priklonila
vsa jadra na vitkih jamborih, ob ustju Timava so
zapele močvirne ptičke in se priklonili mrki kra-
ški bori.

Stanko Vuk

Iz »Skofjeloškega pasijona«

VELIKI PETEK MAKS JEZA

Kletni prostor, kamor so nas natrpali, je me-
ril pet korakov vzdolž in štiri počez. Stali smo
tako na tesno, da smo čutili drug drugega telesno
toplino in drget. Ko so zaklenili vrata in so se
težki koraki izgubili po dolgem hodniku, smo ne-
kaj minut molčali. Brez besede smo si gledali v
žalostne oči in blede, prestrašene obraze. Bili so
nekateri med nami, ki so se skušali smehljati,
da bi tako skrili strah in potlačili nemir, ki je
rastel v njihovih dušah, radi bi pregnali grozno
tesnobo, ki jim je obtežila sree. Njihov smeh pa
je bil grozotnejši od joka. Vsi brez izjeme smo
bili prašni, povaljani, raztrgani in brez gumbov.
Nekateri so imeli od udarcev zatekla lica in tem-
ne lise pod očmi. Pod pazduhami smo stiskali ti-
sto bore imetja, sar so nam še pustili: ta srajco,
oni pol hlebca rumenega koruznega kruha.

Kolikor se spominjam, sem si prvi hip oddah-
nih; obšel me je občutek nekake varnosti. Vedel
sem sicer, da sem v ječi, iz katere se morda ni-
koli več ne vrnem, toda v olajšanje mi je bilo,
da je grozno romanje po ulicah končano. Ljudje
so v otročji, brezumni jezi pobirali blatno kame-
nje in ga metali v nas. Drugi so samo kričali,
kleli in nam grozeče pretili s pestmi. Stražarji,
ki so nas spremljali, so nas ob odobranju mno-
žice tolkli s kopiti in pehali. Od nerazumljivega
besa so se kar penili. Sedaj je vse to morda pre-
šlo. Stal sem tam s topim občutkom brezmočne
vdanosti, tesno zagvozdjen med ljudi, ki so morda
isto čutili. Vedel sem, da tam zunaj še vedno
utripa življenje v silovitem ritmu in oddaleč sem
čul hrumeče pljuskanje množice po široki ulici.
V ušesih mi je še razločno zvenel hrup iz tisoče-
rih grl, ki ni bil podoben kričanju, marveč groze-
čemu kлокotanju in vršanju reke, ki je podrla na-
sipe, prestopila bregove in v lizajočih sunkih pre-
plavljala. Le zdaj pa zdaj se je iztrgal iz hrumenja
ženski krik, ki je razodeval blazno grozo, smrten
strah ali obupen jok. Potem je zopet izgubljeno
jeknil strel brez odmeva. Vsi ti tisoči, ki so sti-
skali pesti, pobirali kamenje in si z ledenim srcem
nastavljali revolverje, so bili dan poprej še ljudje,
kakor smo jih vajeni: smejali so se morda z usti
in z očmi, umerjeno govorili, opravljali pohlevno
svoje delo in se ljubili. Toda med te tesne stene,
kjer smo se plaho stiskali, povodenj ni segla. Vse
tisto, kar se je dogajalo zunaj, se nam je zdelo
kakor težka vročična sanja, preveč nenadna, groz-
na in neumljiva, da bi bila resnična. Navadno
se dogodki odvijajo počasi kakor klobka volne
na babičinem krilu, včasih pa planejo neugnano in
pohite z nezadržno silo, se gnetejo in prehitava-

jo, da človek ne utegne sproti razmišljati in jih
razvozlavati. Stal sem torej, kakor na robu ploč-
nika, strme in s široko odprtimi očmi gledal, videl
vse od kraja do konca, toda predramil se še ved-
no nisem.

Vsi smo torej stali brez prave misli in se mol-
če gledali.

Stene ječe so bile gole, le površno pobeljene
in mrzle kakor v mrtvašnici. Visoko pod stropom
je bilo okno z močnimi železnimi križi. Nekaj šip
je bilo polomljenih in izbitih, odprtine pa križem
kražem preprežene s pajčevinami. Nekdo se je
stegnil, prijel za križe in se potegnil kvišku.

»Kaj vidiš?« smo nestrpnostno zašepetali.

»Kasarniško dvorišče... kakor povsod. Sneg je
ponehal, oblaki se trgajo in sonce zopet zmaguje.
Kostanji so kar čez noč ozeleneli. Ali ni čudno,
včeraj, ko je nenadoma začelo snežiti, je bilo vi-
diti po golem drevju samo še mastno popje! Sre-
di dvorišča stoji množica naših vojakov. Ujetni-
ki so, ker vidim, da jih stražijo. Preko pobešenih
ramen jim visijo prazne torbe. Pred njimi stoji
straša s trakom na rokavu, krili z rokami in kričl.
Vojaki ga poslušajo sklonjenih glav. Pravkar je
nekomu zbil šajkačo z glave; vojak pa se je
sklonil, jo pobral, iztepel ob kolenu in jo vtaknil
v žep...«

Preglušil ga je ropot motorjev in hreščanje tež-
kih železnih gosenic. V nos nam je udaril smrad
po bencolu, vijoličasti zrak je zatrepetal.

»Nemški tanki so. Cela množica se jih je na-
tekla na dvorišče, zvrstili so se v mogočen kva-
drat. Kak hudičev nestvor...!«

V vzkliku sta se skrivala groza in občudova-
nje.

»Iz tankov lezejo kakor iz mišnic vojaki, sami
mladi fantje nežnih, rdečeličnih obrazov; videti
so komaj šoli odrasli. S prekrižanimi rokami in
z dostojanstvenim prezirom radovedno opazujejo
ujetnike, ki so se prestrašeno stisnili v tesno
gručo... Presneto, saj je Nемец prav take sorte
človek kot ti ali jaz! Če bi se srečala sama in se
golih rok spoprijela...!«

Čprav nam je bilo tesno, smo se morali tem
poslednjim besedam nasmehnuti. Ker je bilo sli-
šati korake, je opazovalec skočil z okna in se pri-
huljeno stisnil k steni, čeprav ni nihče vstopil.
Morda je bil stražar, ki se je naveličal stati na
mestu.

Nekateri so počenili na tla in si objeli kolena
kakor ženske v kmečkih cerkvah, drugi smo mora-

(Nadaljevanje na 8. strani)

VELIKI PETEK*(Nadaljevanje s 7. strani)*

fi stati in se kvečjemu nasloniti na zid. Povpraševali smo se z očmi in se bali glasno odgovorjati. Videl sem, kako so si mnogi grizli ustnice in se borili s solzami. Sam sem se s svojo neznanu mislijo kar izgubil med silnimi vtisi, ki so me pretresali. Ko je zaškrtal v vratih ključ, smo se nekako predramili. Planili smo kvišku in se začeli prerivati kakor splašena ovčja čreda. Mislili smo, da se je zopet komu poljubilo preteptati nekaj ljudi, zato smo se nemirno ozirali v vrata in čakali z brezmejnimi strahom v očeh. Oni, ki so stali pri vratih, so z vso močjo pritisnili nazaj. Plaho sem se stisnil k steni in če bi mogel, bi skril tudi svojo misel, ki mi je kričala z obraza.

Na srečo nas niso prišli mučiti, marveč so pahnili med nas troje novih ljudi; dečka kakih trinajstih let v zelenkastem topničarskem plašču, ki mu je segal maleno do petá, raztrganega potepuha z rdečimi lasmi in pegavim obrazom ter človeka srednjih let brez posebnih značilnosti. Rdečelasec se je mirno ozrl sebe. Videti je bilo, da ga ni naše številne niti najmanj iznenadilo. Deček pa si je zakril obraz z rokami in pretresljivo zajokal, da so mu kalne solze kapljale izza umazanih prstov.

»Ali so te topli?« smo ga vprašali.

Deček ni odgovoril, le še huje je zajokal.

V dušah nam je po tem joku postalo še tesneje in vse težje. Slutil sem dečkovo zamotano usodo, ki je bila morda bolj žalostna kot kogarkoli od nas, zato so me grenko bolele njegove solze. To sem videl, da je ta deček jokal le redkokdaj.

Rdečelasec se je omalovažujoče namrdnil in si s komolci napravil toliko prostora, da je lahko pljunil.

»Vse naj vrag vzame...!«

Preteklo je nekaj premočnega časa, potem smo morali znova planiti pokonci. Prišel je komandir straže in privedel s seboj trop nemških vojakov, ki so nosili za pasovi zatakajene ročne granate. Obstali so na pragu in nas nekaj sekund molče in zvedavo opazovali. Tako gledajo mesarji preko hlevskega praga v svinjak. V naših očeh so mogli brati le grozo in podčloveško neznanost.

»To so torej tisti...« je v slabi nemščini vljudno pojasnjeval komandir. »To so tisti, ki so nam preko dvajset let sesali kri...!«

»Vojaki nikakor niso mogli skriti začudenja.«

»Kako, saj so večinoma sami otroci! Koliko let imaš, mali?«

»Trinajst in pol...!«

Komandir je jezno zapihal in ga s pestjo sunil v obraz, da je dečko zletel nazaj in slabotno zaječal.

»Kaj boste z njimi?« se je nekdo poizimal.

»Prestrelili jih bomo, kajpak!« se je obregnil komandir. »Takole pred zid in drrrrr s strojnico! Čakamo le še povelja in prav to odlašanje me spravlja v slabo voljo, ker rabim ljudi drugod...«

»Čemu vendar s strojnico?« se je oglašil vojak. »Ročna granata bi morda preje in še boljše opravila. Za ceremonije v vojni ni časa...!«

Stegnil je vrat in se ozrl po celici.

»Zidovje je, mislim, dovolj trdno...«

Dreveno in presenečeno smo poslušali razgovor o naši smrti. Mir in brezbriznost, s katero so govorili, sta vzbudila v nas tiho grozo. Tako govore navadno ljudje o vremenu in o svojih vsakdanjih opravkih. Pobeldele smo, mnogim so se kakor od silne bolečine spačili obrazi. Dosedaj smo mislili na smrt kot na eno od mnogih možnosti, ki ji nisimo verjeli. Sedaj pa je nekdo odgrnil zastor. Izza katerega je stopila v vsej grozoti. Vztrpetali smo...

Tisti vojak je bil lep, plavalas dečko, ki gotovo ni imel več kot dvajset let. V obraz je bil videti pošten človek, vesel, ustvarjen za smeh in dobro voljo. Morda je bil doma z valovitih bavarških poljan, kjer ga čaka mati in kjer misli nanj dekle. Morda je kdaj korakal za plugom in obračal zemljo, morda je v gozdu drvaril in brisal ob hlače smolnate roke... Morda je te grozne besede spregovoril kar tjavendan. Vem pa, da smo se presenečeno ozrl vanj, kakor da je povedal dovtip, ki ga je težko razumeti. Če bi ne bile te besede vsaka zase tako strašne, bi se morda celo kdo nasmehnil.

Res ne vem, kako smo mogli ostati tako mirni in čisto dovolj dostojanstveni. Čutili smo le hlad, ki je vel od vseh, ki so nas opazovali. Če bi kdo dvignil roko, da bi me udaril, bi nagonsko potegnil glavo med ramena in si jo po suženjsko za-

MAKS JEZA**Misli iz Bohinja****(AVGUST 1937)**

V avgustu 1937 se je vršil v Bohinju »Kulturno-socialni« teden, ki so ga priredila akad. društva Savica, Zarja in Danica. Mladčevsko Kladio, bogoslovsko Cirilsko društvo, režimska Straža in oficielna Akad. zveza so sodelovanje odklonili, ali ostali v obstrukciji. Zborovanje je bilo zelo živahno, življenjsko. Prinašam samo misli iz nekaterih debat:

Prof. STANKO CANJKAR: Katoličan v sodobnem svetu. Citira: Felberja, avstrijskega župnika, Berdjajeva (duš. podoba meščanstva — krasno!), Leona Bloy-a (meščanstvo), Bernanosa (roman: Le journal d'un curé de Campagne), Lienerja, Larosa, Schellerja, p. Lipperta (Človek Job) itd.

Debata:

Dr. GOGALA: »Predavanje je bilo zelo bogato. Torej — vprašati se moramo, koliko seže naše doživljaje Boga v naše osebnostno življenje. Ali delam to, kar hoče Bog od mene? Tukaj moramo upoštevati tudi dobro voljo. Ne besede, ampak volja. K podrobnostim: Vprašanje optimizma ni obseženo v gledanju tega, kar je, marveč v upanju tega, kar bo! V voditeljih je res veliko iskrenosti. Iščiimo optimizma predvsem v nepokvarjenih — n. pr. kmet — in pojdimo med nje. — Kar se fašizma in komunizma tiče, povem jaz le to, da to ni eno in isto in da ju ne moremo ocenjevati iz istega stališča. Človek je lahko enemu blizu, drugemu daleč, kakor je. Kocbeku pa ne gre za nobeno od teh, ampak za »laično demokracijo«, za objektivno presojo »krščanske demokracije«.

Sledi vprašanje o bojzljivosti. Gibanje KA je hvalevredno že predvsem radi odločnosti. Dostikrat pa odkrijemo, da je odločen, surov nastop je slaba krika za bojzljivost; pogosto je tak človek notranje zelo prazen, ideji, ki jih brani, nikakor ni doživel.«

CAJKAR: »Tistim, ki so pozneje prišli (med predavanjem so prišli Stražarji, dr. Ehrlich, dr.

Zupan, prof. Tomec itd.), bi pojasnil, da se jaz Kocbeka kakor tudi naših slov. razmer sploh nisem dotaknil!«

Dr. GOSAR: »Rad bi nekaj dodal k vprašanju o naši defenzivi. V svojem področju čutim, da mnogoterih vprašanj ne znamo prav zagrabiti. Drugi nas prehite in prekose — z modernejšimi načrti. Čas bi že bil, da se tudi mi prerinemo v ospredje. Pot je nemogoče najti čisto konkretno. Treba je iskati. Mi bi potrebovali več zaupanja v svobodno krščansko iskanje. Nezaupanje od vseh strani (saj se poznamo!) je destruktivno, zgrešeno in škodljivo. V prvi vrsti je potrebna vera vase. Riskirajmo kak korak na svojo pest. Reševanje socialnega vprašanja je striktno naša stroka. Izrabljajmo svoje talente. Iskanje je naša dolžnost; čisto naravno je, če ta malo zaide na levo ali desno in to se oprost. Preveča naj nas svoboda, združena z ljubeznijo. Potrebno nam je medsebojno spoštovanje in — zaupanje!«

CAJKAR: »Hvala! Res je, da se duhovnemu razvoju ne dajo predpisati zakoni, ampak metode!«

Dr. GOGALA: »Povdarjam riziko svobodnega iskanja!«

Dr. BITEZNIK: »Z velikim veseljem in z velikim zadoščanjem sem spoznal, da je g. predavatelj glede našega katolicizma velik optimist. Čital sem namreč knjigo nekega francoskega škofa, kjer ta pravi, da je krščanstvo sicer zmagovito, a vedno manj. Zanj je porazno dejstvo to, da je inteligenca skoraj docela razkristjanjena. Krščanstvo se vzdržuje le še na kmetih, med nižjimi sloji. Pa tudi sem že prihaja razdejanje. Lahko se zgodi, da krščanstvo v Evropi zamre. Ta definicija je za 90% bolj pesimistična od one g. predavatelja. Veseli me, da je metoda avtokritike edina metoda, ki vodi do ozdravljenja. Dr. Srebrnič je nekoč

(Nadaljevanje na 9. strani)

ščital z dlanmi, tako pa sem stal in stmel v le pa usta tistega vojaka.

»Glejte,« je dalje razkazoval komandir, »pri tem človeku smo dobili dvajset tisoč dinarjev; s tem denarjem je najemal in plačeval prostovoljce...!«

Z iztegnjeno desnico je pokazal na moža, ki je slonel ob zidu in objemal svojega sina preko ramen. Bil je menda rudniški inženir s severne meje, ki mu je vojna vzela delo in razkropila družino. Zeno z dvema hčerka je izgubil v uličnem vrvežu, dočim so njega in sina prijeli ter z nami vred zaprli.

»Ne, to je bil moj denar, moji prihranki. Ali res ne morete razumeti, da si človek, ki dvajset let dela, lahko prihrani dvajset tisoč? To vendar ni mnogo...«

F.to Magajna

»Moči!« je razdraženo kriknul komandir in zamahnil.

»Da, moči, oče!« je toplo prigovarjal inženirjev sin. »Saj vendar vidiš, da jih ne boš prepričal. Ostanimo mirni in ponosno molčimo saj je vse zastoj. Dovolj je, da imamo mirno vest...!«

Hvaležno in dobrih oči smo se ozrli po tem fantu, ki po svojih računih še ni prekoračil sedemnajst let. Imel je še deški obraz, kodraste lase in tople, rjave oči. Oče je res utihnil in ga še tesneje stisnil k sebi. Čuli smo, kako globoko je dihnil, in videli, kako je ožemal tenke ustnice v očetovski bolesti.

»Tale pa je eksemplar prav posebne sorte!«

Zgrabil je človeka, ki so ga vrgli zadnjega med nas, in ga za jopič odvelkel skozi vrata. Nato smo trenetaie in krčevito napetih obrazov poslušali, kako so na hodniku padali topi udarci. Čuli smo stekanje, ki je bilo podobno živalskemu. Ko so ga sunili nazaj k nam, je klecnil in omahnil. Če bi ne stali tako na tesno, bi bil padel na obraz v prašna tla. Tako pa smo ga prestregli s svojimi telesi in ga naslonili na zid. Iz nosa, ust in oči mu je v terkkih, živih curkih tekla kri in se v brčicah pod nosom naglo strjevala. S topo bolešjo smo ga gledali. Če bi imeli vsaj kanjico vode, bi mu pomagal. Slonel je v kotu, pobečal oči v tla in težko lovil sapo.

Potem smo utrujeno posedli po tleh.

»Ustrelili nas bodo...« je doumel otrok in znova krčevito zaječal. Vsi drugi smo molčali; njegov jok je bil tudi naše tiho ihtenje.

Rdečelasec je zopet pljunil in zarenčal:

»Prava reč! Vrag naj jih vzame...!«

Trudil sem se, da bi si zvrstil v duhu dogodke naslednjih dni, ki so se odigrali s toliko naglico, in jih skušal razumeti. Ta čas je bila predstava smrti v moji zavesti še zelo nejasna; misli naniho sem se čudno trdovratno otepal in se znova in znova raztresal s premišljevanjem o stvarih, ki so mi bile videti bližnje.

Počasi se je mračilo. Preko neba so tuleč leteli bombniki kakor jata vreščočih krorarjev. Iz dalave smo čuli grmenje topov, kakor bi se zganila in vzdihovala zemlja. Bili so težki vzdih iz globe. Z mrakom je tudi puškarienje po mestu čzvelo; zdaj blizu zdaj daleč. Vojaki so tekali iz poslopja v poslopje, čuli smo kletve, povelja in škrtanje peska pod težkimi koraki.

Misli iz Bohinja

(Nadaljevanje z 8. strani)

pisal v dunajski »Zori« sledeče: Idealizem naj ne bo površen, ampak naj gre po poti zdravega realizma. Zlate besede! Držimo se torej kritičnega idealizma.«

Dr. EHRLICH: »Prišli smo (Stražarji, Mladci) pozno, zato pozdravljamo sedaj. Zakaj smo prišli? Tukaj imam pismo g. škofa, kjer pravi med drugim: Naročam Vam, da se tega zborovanja udeležite! Bodite moj zastopnik! — Zato pozdravljam tudi v škofovem imenu in želim obilo božjega blagoslova. Zato smo mi že mimogrede na Brezjah molili. Dovolite, da pojasnim škofove razloge: Vaš program vsebuje referate o svobodi, fašizmu, komunizmu i. p., ki Cerkev posebno zanimajo. Ker so povabljeni tudi neakademiki, n. pr. učiteljice (!), ki tega idejnega vrveža ne poznajo, da se je o vsem tem že veliko pisalo in govorilo. Cerkev ima učečo avtoriteto, zato hoče in zahteva, da so ti pojmi jasno izraženi, ker so v interesu Cerkev. Prišel sem z dobro voljo zagovarjat interes Cerkev. Sledil bom optima fide. Sledil bom predvsem tendenci, ker bom moral vse točno poročati škofu. — Zadnje čase je popularen slučaj Kocbekovega članka, ki je doživel že mnogo komentarjev. Zadnja faza naj bo škofova beseda v škofijskem listu: Kocbekov članek je zmožen zbuditi krivična mnenja. Stavke o heretikih in herezijah (o duh, junaštvu) pa je popolnoma zmoten. Tukaj je debata in glasovanje popolnoma brez smisla. Strogo pa povem in jasno: Kocbekova oseba ni obsojena. Cerkev obsoja samo ta stavek. Cerkev s svojo obsodbo tiho apelira: povej, da si hotel prav zapisati. Obsodba osebe je predmetna, če se pisec ne umakne. Znan je primer škofa Fenelona, ki je preklical svojo zmotno na prižnici. Torej se enkrat: Kocbekov osebni katolicizem ni obsojen. Obračam se na »Dom in svet«, naj to napako popravi! »Klic izmed poslušalcev: »V naslednji številki...!«

Prof. KOBLAR: »Naj spregovorim na kratko kot urednik, ki je poleg Kocbeka gotovo najbolj tangirana oseba v tem sporu! Sprejmemo in se podvržemo. Napako smo takoj občutili, vendar smo stvar braniti radi dogodkov, ki so nas prehiteli. Ne bom razlagal težav. Vsa reč bi bila lahko že davno rešena in likvidirana, toda to je bilo nemogoče, ker »Dom in svet« že tri mesece ni izšel. Prav je, da je prišla na naš sestanek široka družba kljub vsem ponesrečenim sodbam. Kot ljudje si pridemo redko blizu. Odgovarjam si le na strele. Želim in pozivam vse, ki so iskrenti: Ustvarimo parlament, ki bo med štirimi stenami s krščansko ljubeznijo in iskrenostjo vse rešil. Čeprav sem poleg Kocbeka najbolj prizadet, sem vesel tega foruma, ki more prinesiti rešitev in izhod...«

Prof. KOBLAR: *Krščanstvo in kultura.*

Debata:

SLOVAŠKI AKADEMIK: — primerja izpovedane resnice s slovaškimi in splošnimi razmerami. »Posebno povdarjam svobodo človeške misli! Nikdar enciklika ne ovira mišljenja, ampak samo pokaže in predlaga.«

Prof. KOBLAR: »Da, udeleževanje je naša katoliška dolžnost. Veliko grešimo, ko smo v svojih kulturnih ustanovah sebični in enostranski. „S temi in temi ne gremo!“ — je za ženske. Žalostno je, da se jemlje pri nas sodelovanje z raznimi reprezentativnimi ustanovami za zlo.«

NEK REDOVNIK: »G. predavatelj je v referatu izrazil misel, da je fanatizem sovražnik kulture. Prosim ga, naj to obrazloži!«

Prof. KOBLAR: »Ponovno izjavljam, da sem besedo fanatizem le nerad rabil. Bolje bi bilo: prefrano gorečništvo ali kaj podobnega. Vztrajam pa pri trditvi, da prevelika gorečnost kulture ne razume. Dejstvo je, da se dogajajo stvari, ki jih ne moremo odobravati: razne struje ne razčiščajo, ampak razbijajo.«

Dr. GOSAR: »Poglavje o svobodi in kulturi je zelo kočljivo, ker vedno govorimo, kot da živimo v istem svetu. To je pa zmotno. Mi imamo različne poglede na kulturno dogajanje, ker je Bog vsakega od nas drugače ustvaril. Zgodi se, da v najboljši nameri govorimo, pa se ne razumemo. Vsakdo gleda le s svojega stališča. Dogaja se, da sodijo kulturne delavce oni, ki se v kulturi sploh javno ne udeležujejo. Zavedajmo se teh razlik in se držimo srednje poti. Tu je zopet potrebno razumevanje in dobrohotnost.«

Dr. C. ZEBOT: »Zdi se mi, da obstoja še en faktor, ki zelo ovira katoliško kulturno rast, to je

mlačnost. Dejstvo je, da gledajo mnogi katoliški kulturni delavci (n. pr. pisatelji) na kat. moralno in zapovedi kot na nekak plot, ki jih ovira v svobodnem delu. To je zgolj negativni odnos. To pojmovanje se je rodilo iz mlačnosti. Mesto da bi iz nauk Cerkev črpali, se z veliko nejevoljo obravnavajo le na skrajne zapovedi. Očividno gre mnogim bolj za originalnost kot za to, da vse panoge življenja pokristjanimo. Ker so nam enciklike svetovale drugače, smo zrlj nanje z nesimpatijo.«

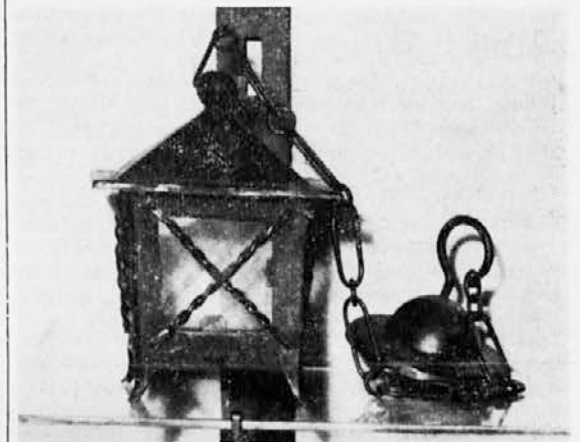
Prof. KOBLAR: »Ta faktor je prehudo povdaren. Vendar najdete odgovor na vse to že v mojem referatu. Moje mnenje pač je: Kulturno delati se pravi resnico poveljevat. Kar pa se mlačnosti tiče, mislim, da naša doba nikakor ni mlačna...!«

Dr. SOLAR: *Kulturni cilji in slovenstvo.*

»Narod, ki si hoče to ime zaslužiti, se mora zavedati svojih ciljev. Mi smo v žalostnem položaju, da vens čas, kar pomni zgodovina, rešujemo narodne probleme z državnimi — v nasprotju. Tako je bilo nekoč pod Avstrijo, tako je danes pod Jugoslavijo. Prvih deset let, kar smo prišli v Jugoslavijo, smo držali roke križem in s tem je bilo mnogo zamujenega. — Naša prva narodna dobrina je jezik. Mi si svoj kulturni jezik moramo šele ustvarjati, saj naš književni jezik ni utemeljen v meščanstvu ali kakem drugem sloju, kot je to drugod. Ta sloj si moramo mi šele ustvariti in to naj bo izobraženstvo. — Druga naša naloga je: začrtati in utrditi jezikovno mejo z organskim oblikovanjem. Terjamo, da začne država nastopati tudi kot predstavnica Slovencev in naj nas stori Srbom in Hrvatom enakopravne. Saj smo vendar državnoopravni narod. Uobzračba naj se vrši v soglasju z narodovim življenjem tako da bomo Slovenci zmeraj bolj in ne zmeraj manj. Stališče jugoslovanske prosvetne politike je: izenačiti jezikovne, verske in kulturne razlike in to v petdesetih letih! To ni izmišljotina, saj imamo v rokah dokumente. Šolstvo je v službi države. Vprašajmo se pa, ali smo že dogradili slovensko šolstvo! Odgovor je kratek: Se začeli nismo! Nikakor ni dovolj, če se v šoli slovensko govori. Mi smo preveč z malim zadovoljni. Zgled imamo v Angliji, Franciji... Tam je šola resnično prešinjena z narodnim duhom. O slovenstvu v naši šoli ni govora. Čas je, da izpovemo: Naše jugoslovanstvo je konkretno — slovenstvo. Jugoslavlani smo, v kolikor smo Slovenci. Naloga naše šole naj bi bila, da vzgaja narodno zavest, zgodovino, zemljepis i. p. pod strogo narodnim vidikom. Oviram, ki nam tako šolo onemogočajo in branijo, se moramo odločno upreti. Najnevarnejši nasprotnik je med nami. Saj se spomnite zgodbe šolskih knjig. Nevarnost je velika. Pripravlja se unifikacija šolskih knjig in dvojezična slovnica za pouk slovenščine. Na naših šolah je ogromno učnih moči, ki slovenščine ne zmorejo. Tukaj je ugovor nujno potreben, ker je to zločin nad narodno izobrazbo. Zahtevamo: popolno univerzo, akademijo in galerijo. — Opaža se, da premalo delamo za rast slovenske znanosti. Krivi smo predvsem mi, ker vse preradi čepimo doma v zapečku in nimamo vpogleda po drugih forumih — po tujih univerzah. Kje so vzroki tega zla? Žalostno je, da v svoji prosvetni politiki ne odločamo sami, ampak drugi. Manj kulturne narod nam predpisuje kulturo. Morali bi imeti vsaj svojo prosvetno avtonomijo, o svoji kulturi bi morali odločati sami.

Kar se pa ljudske izobrazbe tiče, smo lahko zadovoljni s civilizacijo, s kulturo pa manj. Tujci nas glede civilizacije občudujejo. Dejstvo pa je, da civilizacija kulture ne pogloblja. Nasprotno. Nam pa je potrebna intenzivna poglobitev. Narodna vzgoja naj se vrši v tem smilu, da se vcepja v narod smisel za družino in njene vrline in smisel za tradicijo. Vsa kozmopolitska navlaka pa naj se energično iztrebi. Treba je dvigniti našo narodno pesem in narodne običaje, saj predstavljajo važen sestavni del naše narodne kulture. Nikoli pa ne pozabimo: Izobrazba naj nas ne napihuje, marveč — pogloblja. Zal je redna spremljevalka kulture gosposčina in posledica — selitev v mesta. Tudi to je izredno pereč problem socialnega značaja. Velik madež na naši narodni kulturi je tudi vprašanje naše politične razprtosti. Zdi se, da nam je strankarstvo bolj v krvi kot sloga. Ako hočemo Slovenci kot narodna celota kaj doseči, je nujno potrebno, da se prvo doma pomirimo in nato složno nastopimo. Ničče nima monopola nad slovenstvom, nobena stranka nima pravice govoriti v imenu celega naroda, če ji gre le za njene strankarske interese! — Kaj smo si ustvarili za narodno vzgo-

jo doslej? Silno malo. Vse, kar imamo, ni plod narčne dela, marveč plod slučajja. Znanstvenih del imamo vse premalo. Vsaj najosnovnejše učbenike moramo imeti doma. Nadaljna naša narodna bolezen je bojkot založb. Treba je, da priznamo vse kar je dobrega, brez ozira na založbo in to tudi sprejmemo. Skrbimo, da se ustanovi merodajna oblast, ki bo to urejala in dajala smernice, nekak narodni kulturni svet, ki bi propagiral kulturno sodelovanje vseh narodnih sil. Žalostno je, da so naši največji možje, Vega, Kopitar, Miklošič in toliko drugih, delali in še delajo drugje in služijo drugim narodom. Dajmo jim forum doma. Ali je treba, da so naši operni pevci uslužbeni vsepovsod? Če bi ostali doma, bi si lahko ustvarili opero, ki bi ji svet prisluhnil. In to bi bila pomembna reklama za slovenstvo. Ta kulturni svet bi tako prevzel funkcijo nekakih narodnih možganov, saj bolehamo na pomanjkanju sistematičnosti. Za primer — naše narodno obrambno delo! Več sistematičnega dela in več požrtvovalnosti. Nehajmo že vendar tožiti o minimalnih številkah, o

ubogem milijončku. Popolnoma neupravičeno je, da se čutimo tako majhne. Ne bodimo malenkostni in ozki. Ne bojmo se velikopoteznih dejanj. Prej vojno je bilo v tem oziru boljše. Ne ovirajmo tistega, ki več zna, in nehajmo z vsako ekskluzivnostjo in ljubosumjem.«

Debata:

FINŽGAR: »Govornik vas je lepo učil, jaz vas bom pa hujskal. Opažam namreč, da smo bili pred leti, ko sem bil še jaz mlad, za slovensko stvar mnogo bolj navdušeni kot današnja mladina, prav divje navdušeni. Nosili smo kravate s slovenskimi barvami. Navdušenje vsepovsod. Danes pa je povsod videti, kako vlada neko mrtvilo, ko je vendar dolžnost mladine, da je živa, živahna in da povsod izzareva slovenstvo. Nekoč sem predaval med kmeti o slovenstvu. Kar požirali so. In ko sem odhajal, so me prosili »Le še večkrat pridite!« — Če se popeljem z železnico, vidim napise v vseh mogočih jezikih, samo v slovenskem ne. Vzamem v roko denar — niti sledu o Slovincih, dost moramo plačevati razne davke in doklade v nemajhni meri. Zelo se je razpaslo jezikovno stapljanje. Obiskala me je bivša učenka, nekoč navdušena Slovenka, danes pa prav tako navdušena Srbijanka, ki še govoriti ni več gladko znala. Naše narodne vrednote zginjajo. Glejte naš spakedrani Bled! Pristne slovenske krčme ni, da bi se človek lahko počutil domačega. Vse sami posnetki. Nas ni! Mi nismo vajeni ničesar žrtvovati za svoj narod, da si nam žrtve potrebne. Nekoč sem se dolgo trudil, da sem pregovoril dr. Sušteršiča, da je kupil Jakopičevo delo, ki je takrat stradal. Komaj sem ga pregovoril. In koliko je še danes »zavednih« slovenskih hiš, ki nimajo niti ene domače slike na steni! Podpirajmo sebe! — Drug primer: Dr. Regan, znanstvenik svetovnega slovesa in moj prijatelj, želi domov, pa ne more, ker mu domovira ne more nuditi niti najpotrebnejšega za življenje in delo. Na Dunaju pa ima vsega, kar si požel. — Če smo Slovenci, ponosimo ta svoj ogenj med narod! Proč s srbskimi tujkami — komad, sigurno! Čez deset let naj se v slovenski krčmi brez slovenskega jezika ne dobi niti žemlje!!«

AKADEMIČARKA: »Menim, da bi bilo dobro napraviti nekaj konkretnih sklepov, zato predlagam, da napovemo boj šlagarjem!« — Odobranje.

N. VELIKONJA: »Ne samo šlagerji! Se mnogo je takih pojavov, da si videti na prvi pogled

(Nadaljevanje na 10. strani)

Misli iz Bohinja

(Nadaljevanje z 9. strani)

malenkostni, n. pr. bele nogavice, bavarska puša, naše gorske škatlje... Novih stavb v našem domačem slogu ni. Pri nas se dogaja nekaj podobnega, kot se je dogodilo nemškemu časnikiarjem v Četinju. Ko so si zaželeli kako pristno srbsko jed, so dobili — »dunajski šniel«. Največja nevarnost narodeva je vcepljanje kozmopolitizma.

Dr. HANZELIC: »Mi (pri Fantovski zvezi) smo se postavili na stališče, naj bo mladina radikalno slovenska. Podože'ske organizacije sistematično premajajo tega duha. Sistem celjske podžveze pa je sledeč: razpošiljanje referatov iz zemljepisa in zgodovine, študij in propaganda narodne noše, narodnih pesmi, ki jih kar — predpišemo. Pri tej priliki pozivam tudi gg. akademike, da nam prisloščijo na pomoč in apeliram na njihovo požrtvovalnost.«

AKADEMICARKA: »Povedala bi dvoje misli, ki sicer nista moji, vendar se mi zdi, da bi ju bilo vredno omeniti. Prva je Škerljeva: Dejal je, da bo slovenska kultura izumrla, ker bo zmanjkalo virov. Papir, na katerega danes pišemo knjige, je tako slab, da ga bosta zrak in čas kmalu uničila. Zato bi bilo dobro, da bi se deset izvedov vsake knjige tiskalo na boljšem papirju. Druga je Prijateljeva: Pripovedoval je, da je včasih obiskoval rojstne domove naših velmož in je včasih kar jokal, ko niti Pstiča ni našel, da bi se podpisal. — »Bistrica«, društvo študentov iz kamniškega okrožja, je že začelo z delom.«

FINZGAR: »Prešernova rojstna hiša je tip stare gorenjske hiše, a je žal že pokvarjena. Hvalevredno bi bilo, če bi jo ohranili potomcem. Plečnik si jo je ogledal in je že napravil potrebne načrte. Lastnica, Prešernova soročnica, ki je mati osmih otrok, je prepravljena hišo odstopiti, če se ji zraven postavi druga. Sodnija je že privolila. Sedaj ostane torej samo še eno: denar: Pojavil se je predlog, da bi vsak študent dal vsaj 1 Din. Prosvetni referent, dr. Dolenc je predlog sprejel. Stvar bo treba samo še publicirati. Delo bo prevzel Plečnik. Hišo bo opremil čisto po domače: soba s Prešernovim pohištvom, kolovrat, javorova miza, skrinja, peč, skrinjica za spominsko knjigo itd. Tujci, ki bi prihajali, bi imeli tako leno priliko videti pristno slovensko domovje. In to bi bilo delo slov. mladine! Odbor je že sestavljen. To je res prava kulturna reprezentanca, saj so v njem zastopniki vseh struj.«

AKADEMIK SODJA: »Nasprotniki nam očitajo, da nimamo zgodovine. Saj imajo končno prav, ko pa tako radi puščamo vneimar kulturne spomenike.«

AKAD. LOCNIŠKAR: »Zalostno je, da razne kulturne prireditve občeslovenskega značaja režira le gotova skupina. Tudi klerikalci nemilostno odklonijo vsakogar, ki ni z nami. Menim, da bi bilo potrebno izbrati kak širši kriterij.«

Dr. SMOLEJ: »Kar se tiče znanstvenega naraščaja, bi jaz k referatu dr. Šolarja pripomnil sledeče: Univerza tega naraščaja noče dati. Imamo primere, da ob smrti profesor nalašč ne določi svojega naslednika, dasi ima pravico, ker ljubosumno čuva svoj ugled in se boji, da bi ga naslednik prekosil. Drugi vzroki pa so: krivično podeljene štipendije, ki jih prejemajo sami Srbi. Ta obleče frak in se potem v tujem mestu obupno dolgočasi. Nam ta možnost ni dana. Če pa je, se gleda bolj na obleko kot na glavo. — Glede narodno - vzgojnih knjig pa sledeče: Vidmarjeva je skoraj edina — ker smo prišli na vladu, ne čutimo več potrebe po takih knjigah. Tudi Uratnikova je dobra. — Naslednje: Medtem, ko se potegujemo za svoje najosnovnejše pravice, jih spontano kratimo drugim. Ne govorimo več o »češki«, če mislimo češkoslovaško, in ne delajmo krivice Slovakom!«

Dr. JENKO: »Zahtevamo slovensko prosvetno avtonomijo! Nesmisel je, da nam manj kulturni narod predpisuje prosveto. — Sem pa tega mnenja, da naj se k uveljavljanju narodnega programa pritegne vse, kar čuti slovensko. Razcepljenost je žalosten pojav.«

Dr. GOSAR: »Tudi jaz opozarjam na strankarstvo. Mi smo vajeni biti neobjektivni. To je važna in usodna napaka. Ker smo majhen narod, moramo svoje kulturne sile racionalno izrabljati. Ne zapravljajmo svojih sil! Kar pa se sodelovanja tiče, sem jaz precej skeptičen. Se z dobrim namenom se ne razumemo. Treba je dolgih priprav. Vdora tujih načel seveda ne pustimo, so pa tudi indifrentne stvari, kjer brez skrbi sodelujemo. Mi, katoličani, ponudimo roko! Zavedajmo se, da je resnica odsev božji, pa naj jo najde kdorkoli. Zdi se ce

VELIKI SLOVENSKE PASIJON

V nedeljo smo gledali v Kulturnem domu povsem svojevrstno predstavo, »Veliki slovenski pasijon«, ki ga sestavlja troje tekstov: »Soldaški mizerere«, »Kmečki rekviem« in »Skofjeloški pasijon«. Prof. Mirko Mahnič je prvi dve deli napisal po ljudski pesmi, tretje pa je za oder priredil.

Tržaški gledavec, ki običajno obiskuje predstave v tej gledališki dvorani, je vstopil v nedeljo z delno radovednostjo, pomešano s precejšnjo mero skeptičnosti.

A predstava ga je začuda hitro prevzela. Ali je bila to neverjetna resnost ansambla in režiserja, ki je že s prvo besedo spregovorila s tako iskrenostjo,

mi, da se mnogi bojijo pozitivnega dela drugih. To so slabi katoličani. Ravno mi smo poklicani, da smo objektivni in pravčni! Tako bo počasi nastalo psihološko razpoloženje do krščanskih idej, ki bo za nas ugodno.«

Dr. HANZELIC: »Kolikor poznam razmere v Celju, je sodelovanje s komunisti nemogoče, ker preveč dosledno in hinavsko napadajo in to samo radi nemira. Da, resnica naj nas združuje, a samo radi resnice.«

Dr. GOSAR: »So primeri, kjer je resnica res samo taktična zadeva. V tem s'čujaju seveda ne na lim!«

Dr. C. ZEBOT: »Res je, da je narod širši pojem kot svetovni nazor kake skupine. Tudi je res, da je sodelovanje potrebno. Ker pa je krščanstvo tako bitno zvezano z našo zgodovino, kulturo in narodnim bistvom sploh, zato je tako sodelovanje praktično nemogoče, ker naši pogledi na najosnovnejše slovenske probleme niso enotni. Vemo, da so mnogi, ki so odpadli od slovenskega in odpadli istočasno tudi od krščanstva in narobe. Nadalje je odnos komunistov do slov. problemov dnevna taktika. To so težkoče bistvenega značaja.«

FINZGAR: »Zdi se mi, da je gledal g. doktor tu svetovno nazor. To smo že na jasnem. Toda ponovno povdarjam: so področja, kjer je sodelovanje potrebno in koristno! Za primer: Imamo štiri izvrstne slovenske čitanke za gimnazij, ki so jih sestavljali štirje svobodomislielci in en sam duhovnik in vendar so prav zaradi tega duhovnika čiste bolj kot vsaka punčka...!«

Dr. GOSAR: »Življenje je celota; zato je sodelovanje naravno. Toda tukaj imamo dva vidika: kulturni ali objektivni vidik. Recimo, da izide knjiga: S kulturnega vidika jo moramo oceniti tako: Je dobra? Torej jo sprejememo! Je slaba? Torej jo zavržimo! — S strankarskega vidika pa jo ocenjujemo tako: Kdo jo je napisal? Prijatelj? Potem je dobra. Sovražnik? Potem je slaba. Ni težko spoznati, da je strankarski vidik kulturi sovražna.«

CASAR: »K strankarstvu in sode'ovanju bi pripomnil sledeče: Naj nasprotniki nam najprej priznajo vse naše pravice, šele potem bomo sodelovali!«

Dr. SOLAR: »Vajeni smo gledati na vse naše kulturno dogajanje s strankarskimi očali. Toda tu gre za kulturne struje, ne za politične. Iz prakse vem, da je z nasprotniki lahko sode'ovati, če niso politični petelini.«

AKAD. ERJAVEC: »Naj omenim v tej zvezi tudi Trubarjev primer. Rašca se sramuje tega velikega Slovenca. Čas je že, da se to razjasni. Ljudje so zelo napačno informirani in zato nasprotni. »Rašca je slab kraj!« Mislim, da je naloga katoliške duhovščine, da ljudstvu avtoritativno razoči, da Trubar ni bil samo krivoverec, marveč tudi velik Slovenec. — Na apelacije g. dr. Hanželiča bi pa odgovoril v imenu nas vseh: Vaš poziv, naj sodelujemo pri prosvetnih društvih, se sicer lepo sliši, toda stvarno je vse drugače. Delo pri društvih si je uzurpirala gotova skupina, ki slovensko prosveto ljubosumno čuva pred »heretiki«. To je zasljepljenost. Ti ljudje si predstavljajo katoliško skupnost kot nadvlado gotove skupine. Pozivam Vas, gospod, da javite na merodajnih mestih, da mi energično proti temu protestiramo!« Zivahno ploskanje.

Dr. ZUPAN: »Glede Trubarja, bi jaz kot teolog in zastopnik Cerkve izrazil s'edečo željo: Postavimo Trubarja v pravo luč. Trubar ni bil slovenski nacionalist. Razlogi, da je napisal prvo slovensko knjigo, so bili drugi. Duhovščina mora postopati skrajno taktično, da ne bo zmote in krivih domnev, ker je vendarle heretik.«

ERJAVEC: »Nisem rekel, da je bil nacionalist, vendarle gre tukaj za dejstvo, ki je za nas Sloven-

ali je bil prvi glasbeni akord, ki je ustvaril v trenutku tisto razpoloženje, ki je bilo potrebno za zbranst in pozornost? Občinstvo je prisluhnilo in zdi se, da se ni pokazalo tolike koncentracije in tolike resnosti pri kaki predstavi, kot jo je v nedeljo. Sledilo je besedi za besedo in dojemalo celotni smisel.

Ali pa je bilo tržaško občinstvo prevzeto enkrat od ljudske izpovedi, izpovedi ljudskega pevca, mimo katerega smo tako dolgo hodili, pa smo zdaj zaslišali njegovo pesem in nismo mogli dalje.

»Soldaški mizerere« je pel ljudski pevec iz najgleblje bolečine srca. Prof. Mahnič, ki je povezal v tako čudovito enoto vse te izpovedi in jih tako režijsko domiselno in s pravilno mero razgibal, je s tem ustvaril drobno umetnino, ki v svojem bistvu izraža pretresljivo usodo malega naroda in njegovih ljudi. Prepričan sem, da bi zablestel ta drobec v svetovnem merilu besedne umetnosti kot svetel biser, če bi ga domel tako imenovani veliki literarni svet. Natančno to je čutil Cankar, ko je p'sal »Gospoda stotnika«, in nanj je gotovo mislil Mahnič, ko je pisal povelja za Tamburja.

»Kmečki rekviem« je naslednji dramski tekst tega večera. Skoraj ne bi vedeli, kateremu bi dali prednost v lepoti: prvemu ali drugemu. Če odraža prvi tragiko slovenskih fantov in mož, izraža rekviem toplo srčno navezanost med ljudmi, veličastnost smrti, ljubezen do vsega živega in lepega na svetu, bolečino ločitve in še toliko drugega. Ob tej predstavi je človek še vse bolj domel Balanticevo pesem »Zasuta usta« ali pa Gradnikovo pesem, ko mož govori mrtvi ženi ali pa Maja svojemu mrtvemu fantu. Na čudovit način je ljudski pevec izpovedal srčne vezi med ljudmi, in Mahnič je z zelo dobrim posluhom za to lepoto in posluhom za izraz narodove duše prikazal na odru ta utrip. In kakor da je povsem isto čutil tudi skladatelj Marijan Vodopivec, ki je vezal ta jok in bolečino, ljubezen in slovo.

Tema dvema tekstoma je prof. Mahnič pridružil »Skofjeloški pasijon« očeta Romualda. Tu je režiser pustil besedilo, pustil je originalu, naj govori, le tu in tam ga je skrajšal in odru približal. Pustil je besedilo iz spoštovanja do te slovenske literarne zapuščine, in tudi v uprizoritvi je prof. Mahnič skušal ostati čim bliže nekdanji pasijonski prireditvi v Skofji Loki. Zato so ostali tudi nekateri naravnost naturalistični prizori. Biriči so udarjali po Kristusu, kot so verjetno nekoč pri teh igrah, in otroci so prihajali z znamenji trpljenja, kot so jih nekoč nosili v pasijonskem sprevedu po škofjeloškem mestu. Gledavec, ki je tako gledal predstavo, je povsem razumel režiserjevo misel.

O celotni zamisli večera je treba reči, da je lepa, dosledna, smiselna, pogojena, enovita in da zrcali resnično ljudsko dušo. Zamisel prof. Mahniča je dobila najlepše priznanje ob tako razumevačoi pozornosti, ko je še nismo doživeli v tej dvorani. Občinstvo je sprejelo predstavo kot tri dragocene bisere stare slovenske literature, gotovo pa je marsikdo čutil še mnogo več, bodisi ob Mizereru, ali ob Rekviemu, ali pa ob Pasijonu. To je bil resnično doživeti slovenski večer.

Igravci, ki so nastopali v mnogih vlogah, so nad vse pričakovane odigrali svoje vloge, posebno seveda glavni igravci. V množici je treba omeniti težko in odgovorno igro Staneta Raztresena kot Kristusa, ki ji je z vso igravsko silo in veliko predanostjo in odgovornostjo dal veličasten izraz. V več vlogah so nastopali in jih zelo dobro rešili: Rado Nakrst, Jožko Lukeš, Zlata Rodoškova, Silvij Kobal, Mira Sarđočeva, Edvard Martinuzzi, Dan'lo Turk, Leli Nakrstova, Alojz Milič, Glavko Turk, Pavel Bajc, Franko Zerjal, Nora Jankovič, Dušan Jazbec in drugi.

J. P.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Prefekt Peter Pisenti je mnogo potoval po Goriškem in med drugim tudi po Banjški planoti. To potovanje je ustvarilo v njem, kakor je poročal Giornale di Udine, globoko prepričanje »o delavnosti in miroljubnosti slovenskega ljudstva, ki da je s srcem sprajelo Pisentija kot zastopnika vlade in ki da je z vsem srcem vdano novi vladi.«

Poslanec Šček je na to odgovoril v Goriški Starži s polnim podpisom. »Slovensko ljudstvo,« je rekel, ni s srcem vdano novi vladi, ampak je skrajno nezaupljivo in ta nezaupljivost se čimdalje veča.

Glede manifestacij, ki so se ob priliki potovanja vršile in se še bodo ob takih slovesnostih, vedite, da so bile in bodo posredno

154.

Dr. E. BESEDNIAK

ali neposredno **narekovane**. Saj so nam bile znane slične manifestacije že v času Avstrije in ljudstvo jih je nekako zaničljivo imenovalo »parade«. Take parade se vršijo več ali manj pod pritiskom krajevnih činiteljev.

RAZLIČNA DUŠEVNOST

Naš narod vobče ne ljubi parad, tem manj pa pogostih parad. To je že v njegovi naravi, ki je vsa druga kakor na primer južnoitalijanska. Glejte v zgodovino zadnjih šestih let obeh narodov. Dočim je manifestiral italijanski narod zares nešteto krat, boste našli pri našem slovenskem narodu na Primorskem le dve sami slovesnosti, a te so bile zares prisrčne in zato importantne, ker je naše ljudstvo dalo duška svojim čustvom.

O priliki majniške deklaracije, ko se je zares ves narod od deklice do starčka izrekel za združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov, in pa za časa državnozbornskih volitev v rimski parlament leta 1921. Ko je hotel narod dokazati, da je bilo vladno ljudsko štetje po-

tvorjeno in ko je zato šlo 97% doma se nahajajočih volivcev na volišče. S tem je naše ljudstvo s plebiscitom hotelo dokazati svojo eksistenco na tej zemlji.

Oglejte si, gospod prefekt, prilike v Sloveniji, oziroma vobče v Jugoslaviji. Nihče ne pozna ogromnega števila manifestacij v čast Neznanege vojaka. V Jugoslaviji so pridili eno samo slavnost.

V stari Italiji so manifestirali tisočkrat in na tisoč načinov svojo voljo do osvoboditve neodrešenih Italijanov v Avstriji. V Sloveniji se ka jtakega ne more zgoditi. Enkrat so izpovedali svojo odločno voljo, da hočejo združiti vse Slovence in nič več. Pred univerzo v Ljubljani so položili v zemljo par kvadratnih decimetrov veliko ploščo s preprostim napisom: Neosvobojenemu ozemlju.

S to temeljno razliko bi moral računati vsakdo, ki je poklican, da vlada Italijane in Slovane. Siliti Slovane v manifestacije se pravi jih od sebe odbijati. S tem je dovolj dokazano, da one manifestacije niso šle iz srca, četudi je kak župan, duhovnik, učitelj ali kdo drugi trikrat nasprotno izrekel.

Motite se, mi porečete g. prefekt, dokaz so slovenski člani v fašistovskih organizacijah.

LJUDSTVO NI SLEPO

Če se je v prvi dobi zmage Vaše stranke vpisalo precej Slovencev v fašistovske organizacije, je to pripisati izrednim razmeram in oportunizmu.

Eden se je včlanil pod pritiskom, ali je bil koristolovec in častihlepnež. Med neizobraženo mladino so se vpisali mnogi mladeniči, ki so se hoteli otresti potrebne discipline, pod katero so se čutili vsled avtoritete župana, župnika, učitelja, očeta. Če hočete poznati duše teh oseb, jih ne smete poslušati, kadar stoje pred Vami, ampak se informirajte, kako so govorili in govore in zago-

varjajo svoj pristop k fašizmu v družini, pri sorodnikih in prejšnjih prijateljih. Ko bi, g. prefekt, čuli te izjave, bi strmeli!

Odkar je fašizem na vladi, se 1. vojna odškodnina uči kot nikdar poprej. 2. Prej so revni Kraševci zastoj dobivali vodo, pod novo vlado jo pa morajo plačevati. 3. Brezposelnost se veča. Vlada odriva Slovence od javnih in privatnih služb in mesta zavzemajo Italijani. 4. Strahovanje se vrši naprej. Naše ljudstvo pa je miroljubno in strahovalce črti. 5. Dočim smo v Avstriji imeli kolikor toliko svobode v društvenem življenju, nam jo sedaj oblastva kratijo. 6. Vlada nam krči število šol. V Istri so nam zaprli 150 šol. Naše najboljše srednje šole so zaprte. 7. Na sodnijah nam kratite jezik. Slovenski mož in žena stojita pred slovenskim sodnikom, da se poravnata, a sodnik se mora posluževati tolmača. Ali ste v kateri drugi državi slišali o čem sličnem?

Če naše ljudstvo ni ljubilo avstrijskih uradnikov, ki niso prizadevali niti stotinke današnjih krivic, kako naj ljubi zastopnike laške vlade?

Kaj pa je vlada storila, da si pridobi ljudstvo? Dosti je storila, a vse za to, da si to ljudstvo odtuji. Dva pogoja sta, ki dajeta možnost, da si država osvoji slovenski narod: 1. priznati pridobljene jezikovne pravice in 2. gospodarsko ga dvigniti.

Neki Slovenec mi je pred časom dejal: Ko bi vlada znala vladati naše ljudstvo, bi danes bili že vsi dobri italijanski državljani. Pa ne znajo vladati!

Ali naj Vam odkrijem skrivnost, kako si vlada pridobi naš narod? Po mojem je to brezuspešno, ker Vi boste sledili svojim tradicijam, ki Vas uče: čimprej potujčiti to ljudstvo. Če bo enkrat potujčeno, potem ne bo treba Italiji zidati trdnjav na Alpah.

To je Vaše prepričanje in Sisifovo delo bi bil vsak poskus, Vas odvrniti od tega. Žal mi je, zelo žal, gospod prefekt, da ne moremo sodelovati v popolni slogi in v blagoslovu v prid slovenskemu in italijanskemu narodu.« (Dalje)

Velikonočne navade po svetu

Vsaka dežela in skoro vsak kraj ima svoje posebne velikonočne navade in običaje, ki so izraz starih izročij in čustvovanj; razlikujejo se ce'o od vasi do vasi. Po mestih že izginjajo v pozabo; držijo se le še tiste komponente ljudskega izročila, ki prijajo novodobnemu ugodju, duhovne prvine, iz katerih se razvija in krepí celotna narodova kultura, pa se že pozabljajo. Le tu pa tam so še ostali drobcí folklore in navad, ki pridejo na dan ob redkih priložnostih.

Posebno ob Veliki noči se ljudje tudi po velikih mestih še spomnijo na nekdanje domače običaje, katerih podoba jim je razblinilo hlastajoče moderno življenje. Pri tem pa lahko opazimo, da imajo marsikaj skupnega z običaji, ki so udomačeni tudi pri nas.

V Rimu je navada, da zapojejo zgodaj v velikonočno jutro zvonovi iz vseh cerkva in ob isti uri slovesen pozdrav Vstajenju. Proti poldnevu hiti na stotisoče ljudi na trg pred baziliko sv. Petra, kjer čakajo, da podeli papež iz lože nad glavnimi vrati blagoslov »urbi et orbi«. Na velikonočni ponedeljek pa gre staro in mlado v rimsko okolico obhajati »paschetto«.

Enako navado so imeli tudi naši meščani, ki so hodili na velikonočni ponedeljek z

družinami »v Emavs«. S seboj so nosili velikonočna jedila in jih použili na kaki trati v mestni okolici blizu kakega vinotoča. Stari Goričani so imeli svoj Emavs, v spomin na Gospodovo pot z učenci, v krminski okolici a'i v Kronbergu.

Na Dunaju imajo lepo navado, da hodijo obiskovat božje grobove od velikega petka do Vstajenja. Skoro vsak Dunajčan obiše božji grob v stolnici sv. Stefana, in še v dveh drugih cerkvah.

Enako pobožnost opravljajo tudi po slovenskih krajih, zlasti po vaseh. V Trstu in v Gorici pa se ta običaj izgublja, odkar ni več v cerkvah tistih idilično-romantičnih božjih grobov s stražniki in Go'goto kot nekdanj.

V španski Sevilji je višek »Semane Sante« na veliki petek, ko se zvečer vije po mestnih ulicah veličastna procesija. V dolge kapuce oblečeni člani različnih cerkvenih bratovščin nosijo težke križe, drugi drže v rokah goreče bakle. V procesiji hodijo rimski legijonarji, biblične postave, angeli in sprevod s Kristusom na Go'goto. Vse gre skrivnostno tiho proti katedrali, kjer potem prisostvujejo polnočni maši.

Čudno navado imajo v Barceloni. Na ve-

likonočno nedeljo imajo slovesen sprevod, v katerem hodi osem velikanov z orjaškimi glavami. Predstavljal naj bi ogenj, vodo, zrak in zemljo. Spremlja jih truma otrok, oblečenih kot paži. Procesija je bolj pustna kot velikonočna.

»Glad Pask! Glad Pask!«, odmeva na velikonočno jutro po ulicah švedske prestolnice Stockholma. Pomeni pa »Veselo velikonoče!« To voščilo vpijejo otroci, ki hodijo po mestu, našemljeni kot coperniki in na visokih hodujskih. V rokah nosijo metličice s kotličkom na vrhu, v katerega pol-

V naših krajih spominjajo na to koledniki ob Novem letu.

ki ob novem letu.

Po grških mestih pečejo na veliko soboto zvečer po vseh mestnih vogalih velikonočno jagnje. Vsi ljudje so na ulicah do polnoči, celo otroci. Na stojnicah prodajajo potice, pirhe in pečeno jagnjetino. Vsi kupujejo, opolnoči pa gredo k maši, potem pa domov, kjer se začne gostija z nakupljenimi dobrotami.

Pri nas pa imamo navado, da mora po prvi maši na Veliko noč vsak družinski član najprej pokusiti malo »žegna«, da bo v hiši blagoslovljena Velika noč. Zelo lepa slovenska navada, zlasti po vaseh na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem, je tudi bla-

(Nadaljevanje na strani 12)

ŽENA IN DOM

Moda za vas

V eni prejsnjih številkih sem že omenila, kakšne pričeske bodo letos v modi. Končno so se le zavedli, da je treba komplicirane frizure zamenjati z bolj preprostimi in za lasje bolj primernimi pričeskami. Da tupiranje in lakiranje lasem škoduje, vemo vsi. Mnoge od vas so verjetno opazile, da so jim začeli lasje izpadati, da so postali krhki in da se lomijo. To je sicer tudi v zvezi z novim letnim časom, ker se prične menjavanje las, vendar je mnogokrat tudi naša krivda, da smo obupane, ko primemo glavnik v roke.

Ker tudi letošnja moda priporoča srednjo dolžino las, naj nam ne bo žal nekaj centimetrov, ker bomo tako odstranile osmojene in razcepljene konice. Če imamo lase mastne, moramo najprej urediti našo prehrano. Opustiti je treba pikantne jedi, alkohol in črno kavo ter uživati čimveč zelenjave, sadja in mleka. V mleku sta vitamina A in D, ki ju koža nujno potrebuje. Vitamin B, ki je tudi potreben lasišču, je v surovih jajčnih rumenjaki. Zdravniki priporočajo spomladi jajčno kuro; začnemo z enim surovim rumenjaki, drugi dan zaužijemo dva, tretji dan tri, in tako do šestega dne ko jih použijemo šest, potem pa vsak dan en rumenjak manj do enajstega dne, ko je kura končana.

Priporočljivo je tudi umivanje las z rumenjaki. Ko smo že pri umivanju: poletje se bliža in paziti moramo, da se po kopanju lasje hitro posušijo, ker je škodljivo hoditi z mokrimi lasmi okoli. Tudi med česanjem si ne smemo močiti las, ker bodo sicer začeli izpadati. Da bomo imele zdrave in močne lase, je priporočljiva tudi dnevna masaža lasišča. Z razkrcenimi prsti obeh rok gubamo in raztezamo kožo med prsti, pri tem pa prsti ne smejo drseti po lasišču, ker se mora premikati samo lasišče nad lobanjo. Ne pozabimo še na sto zamahov s krtačo v vse smeri vsak večer pred spanjem. Tudi s tem pospešimo cirkulacijo krvi in lasje dobivajo potrebno hrano.

Razgovor med nami

ZENA IN MATI

Rada bi res dober slovenski recept za orehovo potico.

ZENA

KVAŠENO TESTO:

Deni v lonček 4 žlice mlačnega mleka, malo sladkorja in zdrobi vanj 8 dkg kvasa, primešaj žlico moke in pusti, da kvas vzhaja.

Medtem žvrkljaj v četrt litra mlačnega mleka 15 dkg presnega masla, 15 dkg sladkorja, 4 do 6

rumenjakov, nastrgano limonino lupino, 1 vaniljin sladkor. V skledo stresi 1 kg presejane moke, pol žlice soli, naredi v sredini jamico in vanjo vlij vzhajani kvas, nato pa se pripravljeno tekočino ter mešaj, da postane testo gosto. Če je premeško, dodaj malo moke, če pa je pretrdo — malo m'eka.

Ko je testo pripravljeno, dodaj še kozarček ruma. Postavi na toplo, da močno vzhaja. Sedaj popari z vrelim mlekom 3/4 kg zmletih oreh, katerim si prej dodala 2 žlici sladkorja, 1 vaniljin sladkor (po okusu pol vrečke cimeta) ter nastrgano limonino lupino. Nazadnje nadevu primešaj še eno jajce. Nadev mora biti gost, da se lepo razmaže po testu. Sedaj vzhajano testo razvaljaj za pol prsta na debelo, pomazi z nadevom, potresi s sladkorjem, rozinami in pinjami. Tesno vkup zvij in deni v pomazan model ter postavi na toplo, da vzhaja. Peci počasi približno eno uro do eno uro in četrt.

In ob tej priliki voščim našim bralkam vesele velikonočne praznike in seveda — dobre potice!

MARTINA

Križ - znamenje poveličanja

Za vsakega vernega človeka pomeni križ znamenje odrešenja in veličastne zmage nad smrtjo. V starih časih Egipčanov, Feničanov in Rimljanov so pa videli v križu znak sramote in poniževalne kazni. Že Ciceron piše, da je križ orodje najbolj sramotne in krute kazni, ki je bila nevredna rimskega državljanca in so zato kaznovali samo sužnje s trpljenjem in smrtjo na križu. »Servile supplicium« so imenovali tako smrt v mukah.

Oblika križa je bila prvotno drugačna in se je skozi stoletja tudi spreminjala. Rimljani so najprej poznali »cruces simplex« ali »acuta«, to je navadni ali ostrí križ. Bil je navaden hloď, na vrhu priostren in zasajen v tla. Nanj so kaznjence privezali ali kar živega nabodli. Pozneje so na vrh navpičnega hloďa pritrdili še enega krajšega, vodoravnega. Na te vrste križev v obliki velike črke T, katere so po latinsko imenovali »cruces commissa«, so obsojence obešali. Le nekoliko je bila spremenjena ta oblika, ko so povprečni hloď pritrdili na pokončnega tako, da je ta štrlel nekoliko preko prečnika; tako obliko križa, »cruces immissa« ali »capitata«, poznamo danes.

V rimskih časih so postavljali nizke križe, le malo višje od človeške postave. Zaradi večjega svarilnega učinka so jih zasajali ob cestah ali na vzvišenejših krajih, da so jih lahko videli ljudje že od daleč. Po navadi so pred križanjem zabili le pokončni kol v tla, obsojenec pa je moral v sprevedu nositi na ramah povprečni del, imenovan patibulum. Obsojenca so biriči privezali na križ z vrvmi ali pa so ga pribili z žebelji. Da bi se telo križanega ne sesedlo, so na sredi kola pribili desko, na kateri je obsojenec jahaje sedel. Po drugem načinu so pa pribili kos lesa pod noge za oporo telesa.

Križani človek je počasi umiral od lakote, žeje in bolečin. Rimska justica ga je še po smrti pustila na križu v plen jastrebom.

Po Kirstusovi smrti pa je križ takoj spremenil svoj simbolni pomen. Iz znamenja sramote je postal simbol slave in življenja. Že prva Cerkev ga je sprejela kot verski simbol. Tertulijan piše v II. stoletju, da si vsak kristjan naredi z roko znamenje križa na obraz, preden začne kako opravilo. »Cruces pellit omne noxium«, križ prežene vse hudo je pel

sveti Prudencij. Obenem s simboličnim znakom križa, ki so si ga napravili na obraz, so začeli kristjani tudi risati križe ali jih klesati in oblikovati križe iz vseh mogočih snovi še pred dobo cesarja Konstantina. Tudi obeške in okraske so začeli nositi v obliki križa. Konstantin je po zmagi nad Maksencijem postavil sredi Rima slavlolik s svojim kipom, ki drži v roki križ. »Suženjsko« znamenje je postalo že v IV. stoletju »cesarsko« znamenje. Cesar Konstantin je iz spoštovanja do križa prepovedal križanje kot obliko smrtna kazni.

Po najdbi križa, na katerem je bil Jezus križan, leta 335 se je češčenje svetega križa še bolj razširilo po vsem krščanskem svetu. Križ je dobil več stiliziranih oblik: prva oblika križa ima na vrhu nekako zanjko; grški križ ima enako dolgo pokončno in povprečno črto; pri latinskem je prva daljša; Andrejev križ je poševen; poznamo ga tudi v obliki črke T in še lorenskega, ki ima na vrhu dve povprečni črti. Vsi so pa znak vere v Kristusa in v večno življenje, za katero nas je namenil.

Velikonočne navade po svetu

(Nadaljevanje z II strani)

goslavijanje velikonočnih jedi. Dekleta — kjer pa ni deklet pri hiši, pa opravi to žena ali kako sosednje deklet — zložijo v pletene jerbese velikonočne potice, pršut, klobase, hren in pirhe, zavežejo jerbese v najlepši vezen prt, kar jih je pri hiši, si posade jerbese na glavo, ali ga vzamejo pod pazduho, in ga odnesejo v cerkev ali k vaški kapelici, kamor pride duhovnik blagoslovit jedi. Vsaka želi imeti najbolj po'n jerbese in najlepši prt, in res je lepo videti vrsto postavnih deklet, ko si po blagoslovu zavijejo jerbese na glavo in se napote vsaka proti svojemu domu.

Medtem fantje strejajo iz možnarjev in tudi otroci ne zaostajajo s svojimi pločevinastimi škatlami, v katerih je za peščico karbida. Nanj pljuvajo, dokler se ne nabere dovolj plina, da z močnim pokom odnese pokrov s škatlo. Seveda pa marsikak fant ali otrok prebije potem velikonočne praznike v bolnišnici.

ŠPORTNI PREGLED

Svetovno prvenstvo v Ljubljani

V četrtek, 15. t. m., so se v Ljubljani začele tekme za 28. svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. Tekmovanja se udeležuje nad 400 atletov iz 25 držav. Slovenska prestolnica se je na ta veliki športni dogodek več časa pripravljala in smo pričrani, da bodo gostje odnesli najlepši vtis in spomin na svoje bivanje v Sloveniji. Danes objavljamo kratko zgodovino namiznega tenisa.

☆

Namizni tenis ali ping-pong, kot so ga nekdanje imenovali, je nastal na Kitajskem. V Evropo so ga prinesli leta 1880, uradno pa se je ping-pong rodil leta 1902, ko so v Londonu ustanovili znano namiznoteniško zvezo Table-Tennis Association. Ta lepa športna panoga pa je prodrila v svet šele leta 1923 in najprej so jo sprejeli Madžari, nato Avstrijci in Nemci.

Prvo svetovno prvenstvo je bilo leta 1927 v Londonu in tekmovalja se je udeležilo kar devet držav: Anglija, Madžarska, Avstrija, Nemčija, Wašes, Danska, Češkoslovaška, Švedska in Indija. Tedaj so določili tudi način tekem.

POSAMEZNO MOSKI

Prvi svetovni prvak je bil Madžar Jacobi, ki je zmagal leta 1927 v Londonu. Leto kasneje je častni naslov osvojil njegov rojak Mechlowitz. Angleži so prišli do častnega naslova leta 1929, ko je zmagal Perry. Madžari so se za poraz maščevali s tem, da so nepretrgoma osvajali prva mesta od leta 1930 do leta 1935. Viktor Barna je zmagal kar petkrat (1930, 1932, 1933, 1934 in 1935), Szabados pa enkrat (1931).

Leta 1936 se je začel boj med Češkoslovaško in Anglijo. Zmagal je Čeh Kolar, leto kasneje pa je svetovno prvenstvo osvojil Anglež Bergmann. Leta 1938 je bil prvi Čeh Vana, leta 1939 je ponovno zmagal Anglež Bergmann.

Boj se je nadaljeval tudi po drugi svetovni vojni. Leta 1947 je ponovno zmagal Čeh Vana, toda Richard Bergmann ni miroval in se maščeval leto kasneje. Resten Bergmannov tekme je bil Leach, zmagovavec leta 1949, toda Bergmann je bil neumoren ter četrto osvojil prvenstvo, potem ko ga je izgubil leto prej. Leta 1951 je ponovno zmagal Anglež Leach, leta 1952 pa je bil prvi Japonec Satoh.

Po 18 letih je Madžarska po zaslugi odličnega Sida ponovno prišla do svetovnega prvenstva. Bilo je to leta 1953. Ta je hkrati zadnji naslov, ki ga je Evropa osvojila, ker so od tedaj dalje gospodarili Japonci. Ogimura (1954 in 1956) in Tanaka (1955 in 1957) sta bila nepremagljiva. Leta 1959 so se pojavili Kitajci in takoj vzeli žezlo v roke. Zmagal je Jung-Kuotuang, Chuang-Tse tung je osvojil svetovno prvenstvo leta 1961 in leta 1963 (od leta 1957 se svetovno prvenstvo odvija vsaki dve leti).

Ce si ogledamo posamezne igravce, ugotovimo, da je največ naslovov osvojil Madžar Viktor Barna, petkratni zmagovavec. Sledi mu Anglež Richard Bergmann, ki je štirikrat zmagal. Po dve zmagi imajo Čeh Vana, Anglež Leach, Japonca Ogimura in Tanaka ter Kitajec Chuang-Tse-tung.

Po državah vodi Madžarska, z devetimi zmagami, sledijo Anglija (7), Japonska (5), Kitajska (3) in Češkoslovaška (3).

Predvojna lestvica je naslednja: Madžarska (8), Anglija (3) in Češkoslovaška (2), po vojni pa: Japonska (5), Anglija (4), Kitajska (3), Madžarska in Češkoslovaška (1).

POSAMEZNO ZENSKÉ

Madžarska ni gospodarila samo v moških disciplinah, ampak je bila nepremagljiva tudi v ženskih tekmah. Margit Mednyanszky je petkrat zaporedoma zmagala in to od leta 1927 do leta 1931. Leta 1932 in 1953 je zmagala Madžarka Saposova, dve leti kasneje pa Čehinja Kettnerova. Častni naslov so nato osvojili Američanka Hucuez-Aarons, Avstrijka Pritzi in Čehinja Depetrisova.

Po vojni so ponovno gospodarile Madžarke, oziroma boljše Gizi Farkas, trikratna zmagovavka (1947, 1948 in 1949). Od tedaj se je na obzorju pojavila Romunka Angelica Rozeanu, ki je šestkrat zaporedoma osvojila svetovno prvenstvo!

Po nadvladi Romunije (od leta 1950 do leta 1955) so se ojuočile Japonke Okawa (1956), Eguchi

(1957) in Macuzaki (1959). Macuzakova je leta 1961 klonila pred Kitajko Čhiu-Chung huijevo, predlanskim pa ponovno osvojila svetovno prvenstvo.

Največ naslovov je osvojila Romunka Rozeanu, in sicer kar šest. Pet svetovnih prvenstev ima Madžarka Mednyanszky. Tretja je Madžarka Farkas.

Ce seštejemo zmage posameznih držav, bomo dobili naslednjo lestvico: 1. Madžarska (10), 2. Romunija (6), 3. Japonska (4), 4. Češkoslovaška (3), 5. ZDA, Avstrija in Kitajska (vsaka po en naslov).

Predvojna lestvica: 1. Madžarska (7) in 2. Češkoslovaška (3), povojna: 1. Romunija (6), 2. Japonska (4) in 3. Madžarska (3).

MOSKI PARI

Madžar Jacobi, zmagovavec med posamezniki leta 1927, je seveda osvojil svetovno prvenstvo tudi v moških parih, in sicer skupno s sorojakom Pe-

GLASBENA MATICA — TRST

V petek, 23. aprila, ob 21. uri v Kulturnem domu

KONCERT ORKESTRA GLASBENE MATICE ki ga vodi prof. Oskar Kjuder. Solist violinist ROK KLOPCIC iz Ljubljane.

Vstopnice so na razpolago v šoli Glasbene Matice v ul. R. Manna 29, v Tržaški knjigarni v ul. Sv. Franciška 20 in pri blagajni Kulturnega doma.

scijem. Leto kasneje je zmagala avstrijska dvojica Liebrster-Thum. Od leta 1929 do leta 1935 pa je je prevladoval Madžar Barne, ki je dosegel kar sedem zaporednih zmag, šestkrat s Szabadosom in enkrat s Glanczajem (leta 1933). Par Barna-Szabados je bil prvi leta 1929, 1930, 1931, 1932, 1934 in 1935. Od leta 1936 do leta 1938 je dosegal uspehe ameriški par Mc. Clure Blattner, prvi leta 1936 in leta 1937, ter par Mc. Clure-Schiff (1938). Leta 1939 je zmagala dvojica, ki sta jo sestavljala Madžar Barna in Anglež Bergmann, najboljša igravca predvojne dobe.

Po drugi svetovni vojni se je pokazala odlična v igri dvojice Češkoslovaška. Vana je bil zelo dober igravec in je zmagal tako leta 1947 (skupno s Slavom) kot leta 1948 (s Stipekom). Tudi leta 1949 je častni naslov ostal v rokah Čehov (I. Andreadis-Tokar). Po porazu leta 1950 (I. madžarski par Sido-Soos) so Čehi zmagali leta 1951 (Vana-Andreadis). Svetovno prvenstvo je nato romalo na Japonsko, leta 1952 (Fuji-Havashi) in na Madžarsko, leta 1953 (Koczian-Sido).

Leta 1954 je v Londonu osvojila svetovno prvenstvo tudi Jugoslavija in to po zaslugi para Harangoz-Dolinar. Leto kasneje je zmagal češki par Andreadis-Stipek, ki je po porazu leta 1956 (I. japonska dvojica Ogimura-Tomita) bil prvi tudi leta 1957. Ostale naslove so osvojili naslednji pari: Ogimura-Murakami (Japonska), Hoshimo-Kimura (Japonska) in Chang-Ching-ling - Wang-Chinh-cing (Kitajska).

Najboljši par na svetu sta sestavljala Madžara Barna-Szabados, ki je osvojil šest svetovnih prvenstev. Po dva naslova sta osvojila Andreadis-Stipek (Češkoslovaška) ter Blattner-Mc. Clure (ZDA).

Ce si ogledamo število zmag posameznih držav, ugotovimo, da je Madžarska bila desetkrat uspešna (enajstkrat prazvapprav, če dodamo zmago Barne z Angležem Bergmannom), sledi Češkoslovaška (6), Japonska (4), ZDA (3), Kitajska, Jugoslavija, Avstrija in Anglija (en naslov).

Ce pa pogledamo posamezne igravce, bomo ugotovili, da je največ zmag dosegel Madžar Barna, in sicer kar osem; sledi mu sorojak Szabados (6). Nato pridejo na vrsto Čehi Andreadis (4), Stipek (3), Vana (3), Američan Mc. Clure (3), itd.

ZENSKI PARI

Mednyanszkyjeva je zmagala tudi v igri dvojice, skupno z Avstrijsko Flammovo. Po zmagi Nemk Metzger-Ruster, leta 1929, je gospodovala Madžarska dvojica Mednanszky-Sipos, ki je zmagovala od leta 1930 pa do leta 1935 (šestkrat zaporedoma). Tri leta je zmagovala Češkoslovaška (1936: Kettnerova-Smidova ter tako 1937 kot 1938 Depretisova-Votrubcova). Nemka Pritzi je zmagala leta 1939 s sorojakinjo Bussmanovo ter leta 1947 z Madžarko Farkasjevo. Po zmagi angleške dvojice Thomas-Franks, leta 1948, je prišla na vrsto Angležinja Elliot, prva leta 1949 z Madžarko Farkas in prva leta 1950 s sorojakinjo Berengi. Naslov je tudi leta 1951 ostal na Angleškem po zaslugi sester Rowe. Po zmagi Japonk Narahara-Nishimura (leta 1952), je leta 1953 zmagala Romunka Rozeanu z Madžarko Farkas. Rozeanu je bila najboljša tako leta 1954 kot leta 1955 s sorojakinjo Zeller.

Naslov je nato prešel na Madžarsko (1956: Mosocz-Simon), dvakrat v Romunijo (tako leta 1957 kot leta 1961 Alexandru-Pitica) in dvakrat na Japonsko (1959: Nanba-Yamazuki in 1963: Matsuzaki-Seki).

Najboljši ženski par je brez dvoma bil Mednyanszky-Sipos, ki je šestkrat osvojil prvenstvo. Po dvakrat sta zmagale pare Rozeanu-Zeller in Alexandru-Pitica (oba para iz Romunije) ter češki par Depretisova-Votrubcova.

MESANI PARI

Zelo zanimive so bile tekme v tej disciplini in sta tako leta 1927 kot leta 1928 prvi par sestavljala Mednyanszkyjeva in Madžar Mechlowitz. Leto kasneje je zmagal par Sipos Barna. Mednyanszkyjeva je ponovno osvojila častni naslov tako leta 1933 s Kolenom kot leta 1934 s Szabadosom. Leta 1935 je ponovno prišel v ospredje par Sipos-Barna. Čehi so nastopili z uspehom še trikrat: leta 1936 (Kleynova Hamr), 1937 in 1939 (Votrubcova-Vana). Leta 1938 je zmagal angleško-madžarski par Woodhead-Bellak.

Po vojni je Farkasova žela uspehe tako leta 1947 skupno s Soosom kot leta 1949 s Sidom (leta 1948 je zmagal ameriški par Thall Mišes). Rozeanu je bila trikrat zaporedoma prva s Čehom Vanom (1951 in 1952) ter z Madžarom S'idom (1953). Leta 1954 se je ponovno pojavila Farkasova s Čehom Andreadisom. Po zmagah madžarske dvojice Szepesi-Koczian ter ameriškega para Neuberger-Klein je naslov prišel v japonske roke. Ogimura je skupno s sorojakinjo Eguchijevo zmagal leta 1957 in 1959, s Matsuzakijevo pa leta 1961. Predlanskim pa je zmagal par Kimura-Ito.

D. T.

PODJETJE ČUK GORICA
Trg Cavour, 9 Tel. 36-36
Corso Verdi 54 Tel. 21-60

TRGOVINA JESTVIN
VELIŠČEK TEODOR
GORICA - Svetogorska cesta, 121 - Tel. 32-85

RESTAVRACIJA
ALL' UNIVERSITA'
(Pri Univerzi)
GORICA Piazza Vittoria, 3

ZALOGA GORIVA NA DROBNO
IN NA DEBELO
Vetrih Ivan
UVOZ - IZVOZ
GORICA, Ul. Lantieri, 5 Tel. 25-27

TRGOVINA JESTVIN

Resinovič Franc

TRST - Trg sv. Frančiška, 8 - Tel. 36-809

CVETLIČARNA

« SAVINA »

TRST. Ul. Istria, 10 - Tel. 55-590

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD
« AURORA »

TRST - Ul. Cicerone, 4 Telefon 29-243

URARNA IN ZLATARNA

MIKOLJ

TRST - Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 95-881

Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine

TRGOVINA IN DELAVNICA ČEVLJEV

GEC ROJAN
Trg Tra i Rivi, 2 - Tel. 31-198

vošči vesele praznike!

Andrej Bolko mr. ph.

Farmaceutski proizvodi in kemikalije

TRST - ULICA TORREBIANCA, 21/II

Import - Export Telefon 31-315

GOSTILNA

NINI

Vošči cenjenim gostom veselo veliko noč

TRST - Ul. Valdirivo, 32 - Tel. 38-915

KROJAČNICA

LADO PREMUR

TRST - Ul. Ginnastica, 35/I - Tel. 45-447

želi vsem klientom vesele praznike!

PODJETJE VLADO ŠVARA

Elektromehanična delavnica
za avtomobile in motocikle

TRST - ULICA GIULIA, 28 - TEL. 96-742

Trgovina kmetijskih strojev in orodja

Marinac Vladislav Trst Str. Vecchia dell'Istria, 64 - Tel. 810211
Umetna gnojila - Krma za živino - Prvovrstna
semena lastnega pridelka in inozemska - Trte,
sadna drevesa, razne cvetlične sadike, vrtnice,
itd. — Poljedelski stroji in druge potrebščine

vošči vsem odjemavcem vesele praznike

CVETLIČARNA

MARIJA LIPOVEC

TRST, Trg Vico, 7 - Tel. 41-511

**vesele
velikonočne
praznike**

RIBARNICA

PERTOT MARČELA

TRST - Barkovlje, Ul. Perarolo, 2 - Tel. 28-415

želi vsem vesele praznike

MIRODILNICA

ČEKET

TRST - Ul. Solitario, Tel. 95-442

želi odjemavcem vesele praznike!

Želite dobro hrano in pijačo?

GOSTILNA

«AL GAMBERO» (Pri Raku)

TRST - Ul. Udine, 27 - Tel. 24-938

Vam bo gotovo ustregla

GOSTILNA

KOBOL (JADRAN)TRST, Via dell'Industria, 16 (Sv. Jakob)
Tel. 44-505 želi veselo veliko noč

NAJLEPŠE CVETLICE DOBITE PRI

« IVANKI »

TRST - Ul. Dell'Istria, 10 - Tel. 95-052

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ul. S. Nicolò, 1 — Telefon 37-918

ELEKTROINSTALACIJSKO PODJETJE

Milan Ambrožič

TRST - Ul. Miramare, 29 - Tel. 29322

Popolna oprema za električne kuhinje, lestenci
in vse vrste električnih luči klasične in moder-
ne oblike - Vsakovrstna popravila in naročila

TRGOVINA JESTVIN

Alojz Jerkič

Trst, Str. Vecchia dell'Istria, 64 - Tel. 810210

vsem odjemavcem in prijateljem
želi vesele velikonočne praznike

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST - Ul. Miramare, 50 - Tel. 29-345

vošči vsem ceni. odjemavcem vesele praznike

BANK**BANCA DI CREDITO DI TRIESTE**

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA L. 600.000.000 - VPLAČANIH L. 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI, ŠT. 10

TELEFON ŠT. 38101, 38045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO**Kerže**

TRST - Trg S. Giovanni, 1 - Tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših
oblik za vsa goriva. Popolne opreme
za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emaj-
la nerjavečega (Inox) jekla, itd. Električni
likalniki, sesalci za prah, pralni stroji,
prelci za vodo, hladilniki dekorativni
predmeti umetne obrti od keramike do
brušenega stekla. Lestenci ter vseh vrst
električnih luči klasične in moderne oblike

PRODAJA TUDI NA OBROKE

Boqata izbira naočnikov, daljnogledov,
toplomerov in fotografskega materiala

TRST
Ul. Carducci, 15
Tel. 29-656

TISKARNA

GRAPHIS

trst - ulica sv. frančiška 20

AVGUST ŠČUKA

TRGOVINA JESTVIN

TRST - Ul. Commerciale, 94 - Tel. 35-030

Vesele praznike

ZALOGA DRV IN PREMOGA

ANTON FLORIDAN

TRST - Ulica Ricci, 4 - Tel. 95-714

MIRAN KURET

ZALOGA VINA, LIKERJEV - UVOZ - IZVOZ

TRST Ul. Valdirivo, 3 - Tel. 28-926

želi svojim odjemavcem veselo veliko noč

VSE ZA KMETOVALCE

EDVARD FURLANI

TRST - Ulica Milano, 18 - Telefon 35-169

Krma za živino - Žita - Umetna gnojila -
Žveplo - Modra galica - Poljedelski stroji
Orodje - Vsakovrstna semena

Zastopnik za Trst in Gorico sve-
tovno znanih strojev za obdelo-
vanje zemlje ter kosilnice AGRIA

RESTAVRACIJA

DANEU

OPČINE - Narodna ulica, 194 - Tel. 221-241

TRGOVINA JESTVIN

GREGORI M.

Ul. D'Alviano, 86 - Tel. 94-404

želi cenjenim odjemavcem vesele praznike

TRGOVINA JESTVIN

Josip Škabar

OPČINE, Narodna ulica, 42 Tel. 221-026

se vljudno priporoča svojim odjemalcem
tu in onkraj meje

TRGOVINA IN PEKARNA

ZORA ČOK

OPČINE. Narodna ulica, 61 Tel. 221-046

TRGOVINA JESTVIN

BRAVIN

DEVIN

Telefon 20-844

vošči vsem odjemalcem veselo veliko noč

Vesele velikonočne praznike želi:

URARNA IN ZLATARNA

Anton Malalan

OPČINE - Proseška, 18 - Telefon 221-465

(Pri cerkvi)

GOSTILNA

GUŠTIN

ZGONIK - Telefon 22-51-02

TRGOVINA JESTVIN

Guden Josip

DEVIN, 50

Telefon 20-839

vošči vsem odjemalcem veselo veliko noč

ŽELEZNINA, GRADBENI MATERIAL, itd.

TERČON JOSIP

NABREŽINA, 124 - Tel. 20-122

TRGOVINA ELEKTRIČNIH PREDMETOV

MIRO FRANČEŠKIN

NABREŽINA CENTER - Tel. 20-238

GORICA GORICA

VINOAGRARIA

VSE ZA NJIVO, TRTO, TRAVNIK,
ZA HRAM, HLEV IN POLJE

GORICA - Piazza Vittoria Travnik 4
Telefon 53-95

Katoliška knjigarna

GORICA - TRAVNIK

Piazza Vittoria

PAPIRNICA

KNJIGARNA

DEVOCIONALIJE

Na drobno in debelo - Boqata izbira

ZALOGA VSAKOVRSNEGA
STAVBNEGA MATERIALA

Daneu Alojzij

OPČINE - Proseška ul. 13 - Tel. 221-044

KMEČKA BANKA

Ustanovljena leta 1909

GORICA - ULICA MORELLI, 14
Telefon števil. 22-06

B
A
R
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

319. Ves dan je stopal McTaggart za Barejevimi sledovi. Povsod je našel nerazveseljive znake njegove navzočnosti. Prvotno neprijetno začudenje se je razraslo v jezo in v bes, ko je videl vse pasti prazne in vse ujetе živali raztrgane. Jezno je klet, ko je videl raztrganega volka in še bolj se je jezil, ko je našel ujetega risa z razcefrano kožo na boku.

321. V neposredni bližini barake je v svežem snegu našel različne Barejeve sledove. Niso bili starejši od pol ure in krenil je za njimi. Baree se je ravnal po vetru, ki mu je prinašal vonj njegovega zasledovalca. Spravil je McTaggarta v zaraslo goščavo, potem pa v velikem loku stekel k pastem. Tri je izpraznil in izginil proti Lac Bainu.

323. Nikomur ni pripovedoval o psu, ki mu uničuje ujetе živali. Uporabljal je vse zvijače izkušenih lovcев in nastavljal najmočnejše strupe. Preslepil je lisice in volkove, Baree pa se zastrupljenemu mesu niti približal ni. Končno je začel nastavlјati le še zastrupljene vabe. Tako je imel pri lovu več uspeha, saj se Baree plena ni več dotaknil.

320. Ko je zvečer prišel do Eustachove kolibe na sredini lovišča, je nejevoljen začel računati vrednost kož ujetih živali. Lov je bil slab in raztrgana krzna so veljala le tretjino polne cene. Uničenje, ki ga je odkril naslednji dan v drugi polovici pasti, je bilo še hujše. Po noči, v kateri je večkrat slišal Barejevo lajanje, je začel loviti psa.

322. Odnosi med McTaggartom in Barecem so se zaostrili v zagrizeno borbo. Trgovca je začelo njegovo početje vznemirјati. Kadar je v viharnih nočeh slišal Barejevo lajanje v bližini, se mu je zdelo, da sliši tudi Nepeesin glas. Kadir je pipo za pipo in preganjal misel, da je Baree posebljeno Nepeesino maščevanje.

324. V februarju je McTaggart prvič zagledal Bareeja. Prav takrat je naslonil puško na drevo in stopil kakih dvanajst korakov proč. In kakor da bi Baree to vedel, se je v tistem trenutku pojavil na jasi. McTaggart ga je gledal kakor okamenel. Spoznal je belo liso in belo obrobljeno uho. Preden je utegnil prijeti puško je Baree izginil.